

Open your mind. LUT.
Lappeenranta University of Technology

TEKNISTALOUDELLINEN TIEDEKUNTA

TUOTANTOTALOUDEN OSASTO

CS90A0050 Kandidaatintyö ja seminaari

Suorat ulkomaiset investoinnit Kiinassa

FDI in China

Kandidaatintyö

Bachelor's thesis

Tarkastaja: professori Juha Vääänen

Tekijät:

Antti Aakko

Tarmo Liiri

Tekijät: Antti Aakko, Tarmo Liiri	
Työn nimi: Suorat ulkomaiset investoinnit Kiinassa	
Koulutusohjelma: Tuotantotalous	
Vuosi: 2010	Paikka: Lappeenranta
Kandidaatintyö. Lappeenrannan teknillinen yliopisto.	
49 sivua, 2 kuvaa, 4 taulukkoa ja 6 liitettä	
Tarkastaja: professori Juha Väättänen	
Hakusanat: Suorat ulkomaiset investoinnit, Kiina, suorien ulkomaisten investointien jakautuminen, Kiinan erikoistalousalueet, ulkomaisomisteiset yritykset Kiinassa	
Tämän kandidaatintyön tavoitteena on tarkastella suoria ulkomaisia investointeja Kiinan kansantasavallassa. Tarkastelun painopiste on Kiinan hallituksen toimissa koskien suoria ulkomaisia investointeja sekä suorien ulkomaisten investointien jakautumisen selvittämisessä. Työ koostuu kolmesta osasta, joissa ensimmäisessä käsitellään suorien ulkomaisten investointien teoriaa sekä peruskäsitteitä liittyen suoriin ulkomaisiin investointeihin. Työn toisessa osassa käydään läpi Kiinan hallituksen toimia koskien suoria ulkomaisia investointeja. Viimeisessä osassa esitellään suorien ulkomaisten investointien jakautumista kohdesektorin, lähtömaan ja investointimuodon mukaan, tarkastellaan niiden maantieteellistä jakaumaa sekä esitetään ulkomaisomisteisten yritysten viennin jakaumaa maakunnittain. Työn lopussa tarkastellaan edeltävissä kappaleissa käsiteltyjen asioiden pohjalta mitä kannustimia ja rajoituksia Kiinan viranomaiset asettava suorille ulkomaisille investoinneille, esitetään tärkeimmät jakaumat sekä käydään läpi muutoksia jakaumien painopisteissä.	

Open your mind. LUT.

Lappeenranta University of Technology

Authors: Antti Aakko, Tarmo Liiri	
Name of thesis: Foreign direct investment in China	
Department: Industrial Management	
Year: 2010	Place: Lappeenranta
Bachelor's thesis. Lappeenranta university of technology	
49 pages, 2 pictures, 4 tables and 6 appendices	
Inspector: professor Juha Väättänen	
Key words: Foreign direct investment, FDI, China, distribution of the foreign direct investments, special economic zones of China, FIEs in China	
The aim of this bachelor's thesis is to take a view at foreign direct investments in the People's republic of China. The main interest will be in the actions of the government of China concerning foreign direct investment . The distribution of the foreign direct investments in China will also be examined deeply. The thesis is divided to three parts. In the first part basic theories and concepts of the foreign direct investment will be introduced. This part also briefly introduces the geography of China. The second part will go through the actions of the Chinese government considering foreign direct investments. In the last part the distribution of the foreign direct investments in China will be examined.	

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
2. SUORAT ULKOMAISET INVESTOINNIT	3
2.1 Määritelmä	3
2.2 Suorien ulkomaisten investointien mittaaminen.....	4
2.3 Suoran ulkomaisen investoinnin muodot	4
2.3.1 Yhteisyritys ja yhteistyösopimus	4
2.3.2 Yritysosto	5
2.3.3 Greenfield -investointi	6
2.4 Motiivit suoriin ulkomaisiin investointeihin	6
2.4.1 Resurssit	7
2.4.2 Markkinat	8
2.4.3 Tehokkuus	8
2.4.4 Strategiset pääomat	9
2.4.5 Muita investointeihin vaikuttavia tekijöitä	9
2.5 Suorien ulkomaisten investointien vaikutus kohdemaahan	10
3. OLI-PARADIGMA	11
4. KIINAN KANSANTASAVALTA	13
4.1 Yhteiskunta	13
4.2 Maantiede.....	14
5. HALLITUKSEN TOIMET KOSKIEN SUORIA ULKOMAISIA INVESTOINTEJA	16
5.1 Taustaa (historiaa)	16
5.2 Ulkomaisten yritysten toiminta Kiinassa	17
5.2.1 Toimintamuodot	17
5.2.2 Ulkomaalaisten yritysten verotus.....	20
5.3 Maankäyttöoikeudet ulkomaisille yrityksille	20
5.3.1 Varatut maa-alueet	21
5.3.2 Myönnetyt maa-alueet.....	21
5.4. Erikoistalousalueet.....	22
5.4.1 Erikoistalousalueiden taustaa	23
5.4.2 Etuudet	24
5.4.3 Edut.....	25

5.4.4 Ongelmat ja rajoitteet	25
5.4.5 Vapaankaupan alueiden tulevaisuus	26
6. SUORIEN ULKOMAISTEN INVESTOINTIEN JAKAUTUMINEN KIINASSA.....	27
6.1 Suorien ulkomaisten investointien kumulatiivinen kokonaiskertymä	27
6.2 Suorien ulkomaisten investointien maantieteellinen jakautuminen.....	28
6.2.1 Itä-Kiina	29
6.2.2 Keski-Kiina	30
6.2.3 Länsi-Kiina	30
6.3 Suorien ulkomaisten investointien jakautuminen lähtömaan mukaan.	31
6.4 Suorien ulkomaisten investointien jakaantuminen sektoreittain	34
6.5 Suorien ulkomaisten investointien jakauma investointimuodon mukaan	35
7. ULKOMAISOMISTEISTEN YRITYSTEN VIENNIN MÄÄRÄ	
MAAKUNNITTAIN.....	36
7.1 Itä-Kiina	36
7.1.1 Guangdong	36
7.1.2 Shanghai ja sen lähialueet	37
7.1.3 Muut itärannikon maakunnat, Beijing & Hainan.....	38
7.2 Keski-Kiina	39
7.3 Länsi-Kiina	39
8. POHDINTAA	41
9. JOHTOPÄÄTÖKSET	42
LÄHTEET	44
LIITTEET	

Open your mind. LUT.

Lappeenranta University of Technology

KUVAAJA- JA TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Kiinan BKT:n ja väkiluvun kehitys 2000-luvulla.....	15
Taulukko 2. Suorien ulkomaisten investointien maantieteellinen jakautuminen.....	31
Taulukko 3. Suorien ulkomaisten investointien jakautuminen lähtömaan mukaan.....	33
Taulukko 4. Suorien ulkomaisten investointien jakaantuminen sektoreittain.....	28
Kuvaaja 1. Suorien ulkomaisten investointien kumulatiivinen kokonaiskertymä.....	36
Kuvaaja 2. Suorien ulkomaisten investointien jakauma investointimuodon mukaan.....	37

1. JOHDANTO

Kiinaan kohdistuvat suorat ulkomaiset investoinnit ovat 80-luvun lopusta lähtien lisääntyneet merkittävästi. Ulkomaisomisteisten yritysten merkitys maan ulkomaankaupalle ja sitä kautta koko kansantaloudelle on suuri. Tällä hetkellä Kiina on maailman suurin nettoviejä. Kiinan talouden räjähdysmäinen kasvu, sekä maan asema maailman suurimpana vientimaana tekevät siitä kiinnostavan markkina-alueen. Tässä työssä käsitellään suoria ulkomaisia investointeja Kiinassa.

Tutkimuskysymyksiksi työlle valittiin:

- **Mitä kannustimia ja rajoituksia Kiinan viranomaiset asettavat suorille investoinneille?**
- **Miten investoinnit jakautuvat aloittain ja maantieteellisesti?**
- **Onko huomattavissa jotain merkittäviä muutoksia investointien painopisteissä?**

Aluksi määritellään suorat ulkomaiset investoinnit, sekä niiden mittaamiseen käytetyt menetelmät. Tämän jälkeen käsitellään tärkeimmät suoran ulkomaisen investoinnin muodot, sekä niitä koskevat teorit. Seuraavaksi käsitellään suorien ulkomaisten investointien takana olevia tekijöitä, jotka houkuttelevat yrityksiä toteuttamaan näitä. Lisäksi työssä esitellään suorien ulkomaisten investointien teoriaa tarkemmin Dunningin OLI-paradigman kautta.

Työn seuraavassa osa-alueessa käydään läpi Kiinan kansantasavallan yhteiskuntaa, sekä maantieteellisiä seikkoja. Näiden tekijöiden jälkeen käydään läpi Kiinan hallituksen toimia koskien suoria ulkomaisia investointeja.

Työssä käsitellään suorien ulkomaisten investointien kumulatiivisen kokonaiskertymän kehittymistä. Lisäksi tarkastellaan suorien ulkomaisten investointien jakautumista maantieteellisesti Kiinan sisällä. Tämän jälkeen

eritellään jakauma lähtömaan mukaan. Jonka jälkeen tuodaan esiin jakauma niin kohdesektoreiden kuin investointimuotojen mukaan.

Kiinan eri maakuntien painoarvoa maan talouden sisällä tuodaan esiin käsittelemällä ulkomaisomisteisten yritysten ulkomaanviennin määrän jakaumaa maakunnittain. Lopuksi pohditaan työtä tehdessä esiin tulleita seikkoja, kuten esimerkiksi eri lähteistä otettujen tilastotietojen eroavaisuuksia. Viimeisessä osiossa kootaan johtopäätökset tutkimuskysymyksiin.

Johtuen työn laajuuden aiheuttamista rajoituksista työssä ei voi käsitellä kaikkia osa-alueita perinpohjaisella tarkkuudella. Nämä seikat rajoittavat tilastoista otettujen muuttujien määrää, sekä tarkasteluajanjaksojen pituutta. Työssä käytetyt tilastot ovat pääasiassa 2000-luvulta, sillä luotettavia ja yhdenmukaisia tilastolähteitä tätä edeltävältä ajalta on niukasti olemassa.

Tutkimusaihetta käsittelevää kirjallisuutta löytyy rajallisesti suomeksi. Tästä johtuen olemme pitäytyneet englanninkielisissä teorialähteissä. Osa työhön liittyvistä termeistä ei ole käännetty suomeksi auktoriteettien toimesta, vaan näitä asioita käsitellään Suomessa yleisesti englanninkielisten termien kautta. Työssä käytetään mahdollisuuksien mukaan suomenkielistä termistöä.

2. SUORAT ULKOMAISET INVESTOINNIT

Tässä kappaleessa käymme läpi suorien ulkomaisten investointien määritelmän. Erittelemme suorien ulkomaisten investointien muodot ja tavat mitata suoria ulkomaisia investointeja. Lisäksi tarkastelemme motiiveja suorien ulkomaisten investointien taustalla.

2.1 Määritelmä

Suoralla ulkomaisella investoinnilla viitataan tytäryhtiön perustamiseen ulkomaille. OECD:n mukaan suoralla ulkomaisella investoinnilla tarkoitetaan sellaista pitkäkestoista investointia, jolla saavutetaan merkittävä osuus päätösvallassa ja jossa investoinnin suorittaja investoi kotimaansa rajojen ulkopuolelle. Merkittävänä osuutena päätösvallassa pidetään yleisesti 10 % tai enemmän määräysvallasta. (Bradley F., s.303) (OECD 2009) (UNCTAD 2002)

Yleensä investoiva yritys suorittaa investoinnin toimittamalla taloudellista pääomaa, teknologiaa tai jotain muuta pääomaa joka voidaan investoinnin kohteessa saada tuottamaan. Muita tärkeitä seikkoja on investoivan osapuolen tuomat johtamiskäytännöt, tuotantoprosessit ja muut yrityksen toimintaan vaikuttavat resurssit. Useissa suorissa ulkomaisissa investoinneissa investoiva yritys omaa jonkun tietyn kilpailuedun, jonka se tuo mukanaan uusille markkinoille. Tällaisia ovat esimerkiksi innovaatio tai hyvin differoitu tuote. (Bradley F., s.303) (OECD 2009)

2.2 Suorien ulkomaisten investointien mittaaminen

Suorien ulkomaisten investointien määrien mittaamiseen käytetään kahta mittaria: investointivirta, flow ja investointien kumulatiivinen kertymä, stock. Investointivirta koostuu käsitellyllä aikavälillä tytäryhtiöön investoidun pääoman, myönnettyjen lainojen sekä uudelleen investoitujen tuottojen summasta. Investointien kumulatiivinen kertymä koostuu kaiken maahan ulkomailta investoidun pääoman nykyarvosta. (UNCTAD 2002b & 2002c)

2.3 Suoran ulkomaisen investoinnin muodot

Suorat ulkomaiset investoinnit voidaan jakaa investointimuodon mukaan yhteisyrityksiin (joint venture), yritysostoihin ja ns. greenfield -investointeihin. Investointimuodon valinta perustuu mm. yrityksen kokemukseen, haluun ottaa riskiä sekä mahdollisten yhteistyökumppaneiden tai ostettavien yritysten määrään ja laatuun. Myös kohdemaan lainsäädäntö voi asettaa rajoituksia käytettäville investointimuodoille. (Tiusanen T.)

2.3.1 Yhteisyritys ja yhteistyösopimus

Muodostaessaan yhteisyrityksen investoiva yritys sijoittaa perustettavaan yhteisyritykseen pääomaa kohdemaassa toimivan tahon kanssa. Yhteisyrityksessä voidaan säästää pääomaa, koska molemmat osapuolet sijoittavat yritykseen ja jakavat riskit. Yhteisyritys voidaan muodostaa joko paikallisen yksityisen sektorin tai valtiollisen toimijan kanssa.

Hyvänä puolena voidaan myös pitää paikallisen osapuolen tuomaa paikallistuntemusta ja kykyä ennakoida sekä alentaa erilaisia riskejä. Yhteisyritys usein hyväksytään paremmin paikallisten keskuudessa, kuin kokonaan ulkomaisessa omistuksessa oleva yritys. Joissakin maissa ulkomaista omistusta on

rajoitettu, joten yhteisyritys on ainoa mahdollinen vaihtoehto. Yhteisyritysten huonot puolet liittyvät usein yhteistoiminnan vaikeuteen. Kumppaneilla voi olla erilaiset tavoitteet investointien, voiton kotiuttamisen tai muiden tärkeiden päätösten suhteen. (Tiusanen T., s.72-73) (Hollensen S., s.339)

Seuraavaksi käydään läpi yhteisyritysmuotojen eroja. Saman englanninkielisen termin (joint venture) alle kirjallisuudessa ja tilastoissa sijoitetaan kaksi erilaista yhteistyön muotoa: joint equity venture & joint contractual venture. Ensimmäisellä termillä tarkoitetaan edellä kuvatun kaltaista yhteisyritystä. Toisella käsitteellä taas viitataan ulkomaisen yrityksen kohdemaassa solmimaan yhteistyösopimukseen, jossa sopimuksen kaksi osapuolta ovat samalla tasolla ilman myyjä-ostaja -suhdetta. Toisin kuin yhteisyrityksissä, yhteistyösopimukset ovat usein määräaikaisia. Usein käytettäessä pelkkää joint venture -termiä viitataan yhteisyritykseen. (Luostarinen & Welch, s. 158-159)

2.3.2 Yritysosto

Ulkomaisen yrityksen ostaessa jonkin kohdemarkkinoilla jo toimivan yrityksen on kyseessä yritysosto. Yritysostossa ostava yritys hankkii kohdeyrityksen. Yritysosto on nopea tapa mennä markkinoille. Valmiin yrityksen ostava saa usein mukana jo osaavan henkilöstön, jakelukanavat ja markkinaosuuden. Jos markkinat ovat jo kehittyneet, tai markkinoille pääsyyn on paljon esteitä, on yritysosto monta kertaa ainoa järkevä vaihtoehto. Kaikilta osin sopivan yrityksen löytäminen tai jo ostetun sopeuttaminen voi olla haasteellista. (Bradley F., s.313) (Hollensen S., s. 364)

Yritysosto voi tapahtua kahdella tapaa: suunniteltuna yritysostona tai valtauksena. Ensimmäisessä tapauksessa ostettu ja ostava yritys yhdistyvät yhdeksi yritykseksi. Toisessa vaihtoehdossa tärkein vaihe on määräysvallan vaihtuminen valtauksen kohteeksi joutuneessa yrityksessä. Ostava yritys saa siis määräysvallan valtaamassaan yrityksessä, mutta yritykset jatkavat toimiaan erillisinä yksiköinä. (Tiusanen T., s.72-73) (Bradley F., s.313)

2.3.3 Greenfield -investointi

Greenfield -investointi on kyseessä silloin, kun yritys perustaa kotimaan markkinoiden ulkopuolelle uuden tytäryhtiön. Tässä tapauksessa siis ulkomaille perustettu yritys rakennetaan kokonaan ”tyhjästä”. Tämän mallin etuna on mahdollisuus rakentaa juuri investoivan yrityksen tarpeisiin sopiva tytäryhtiö. Greenfield -investointi on yritysostoon verrattuna hidas tapa päästä markkinoille. (Luostarinen & Welch, s. 164-166)

Usein Greenfieldiä käytetään, kun yritysosto ei jostain syystä ole mahdollinen. Tällaiset syyt tarkoittavat usein sitä, että tarjolla ei ole sopivia ostokohteita tai kohteiden teknologinen taso ei ole tyydyttävä. Investoivan yrityksen kilpailuetu voi olla tuotantoprosesseihin tai tuotteeseen liittyvä tekninen edistyneisyys, joka on vaikea siirtää jo olemassa olevaan yritykseen, niin ettei kyseinen kilpailuetu heikkene. Joissakin tapauksissa yritys haluaa toimia tietyllä maantieteellisellä alueella, jossa ei ole olemassa yritystä, joka voisi tulla kyseeseen. (Luostarinen & Welch, s. 164-166)

2.4 Motiivit suoriin ulkomaisiin investointeihin

Klassinen investointien teoria esittää, että syy ulkomaisiin investointeihin on voiton maksimoiminen. Tämän teorian perusteella liikkuvat tuotannon tekijät liikkuvat sinne, missä niistä saadaan suurin tuotto. Edellä mainitun teorian pohjalla on klassinen kaupan teoria, joka olettaa, että maat joissa on paljon pääomaa tuottavat pääoma-intensiivisiä tuotteita ja investoivat pääomaa ulkomaille. Saman teorian perusteella maat joissa on paljon halpaa työvoimaa tuottavat työvoima-intensiivisiä tuotteita ja joutuvat kärsimään työvoiman maastamuutosta. Nämä klassiset teoriat ovat makrotalousteorioita eivätkä pysty täysin selittämään yksittäisten yritysten investointipäätöksiä. Markkinaperusteiset

syöt suorille ulkomaisille investoinneille liittyvät usein kohdemaan markkinoiden houkuttelevuuteen tai yrityksen toimintojen laajentamiseen. (Tiusanen T.)

John Dunning on jakanut suorien ulkomaisten investointien syyt neljään päämotiiviin: resurssit, markkinat, tehokkuus ja strategiset pääomat. Investointipäätöksen takana on kuitenkin harvoin vain yksi näistä syistä, vaan usein yhdistelmä vähintään kahdesta edellä mainitusta syystä. Tulee myös kiinnittää huomiota siihen, että yritysmaailmassa investoinnit, kuten muutkin toimet, voivat olla seurausta kilpailijoiden toimista. Yritys voi tehdä investointipäätöksen tavoitteenaan tehdä hyökkäys kilpailijaa kohtaan tai investointipäätöksen takana voi olla yrityksen tavoite puolustautua joltakin kilpailijan toimelta. (Dunning & Lundan, s. 67-68)

2.4.1 Resurssit

Resurssipohjaisiin investointeihin lasketaan erilaiset investoinnit, joilla pyritään tyydyttämään yrityksen resurssien tarvetta. Toimimalla jossain tietyssä maassa, yritys voi saada käyttöönsä jotain sellaisia resursseja, joita se ei muuten voisi hankkia tai joiden hankkiminen olisi kalliimpaa. Investoinnin kautta haltuun saadut tuotannontekijät yritys yleensä myy edelleen tai jalostaa edelleen, joko kohdemaassa tai muualla. Motiivina on saada käyttöön joko parempilaatuisia resursseja tai säästää hankkimiskustannuksissa. Monissa tapauksissa investoivan yrityksen kotimaassa ei kyseistä luonnonvaraa ole saatavilla. Nämä investoinnit tekevät investoivasta yrityksestä tuottavamman ja kilpailukykyisemmän markkinoilla, joilla se jo aikaisemmin toimi. Usein tällaisten investointien seurauksena muodostuneiden tytäryhtiöiden tuottamat valmiit tuotteet tai puolivalmisteet viedään kehittyneisiin maihin myytäväksi tai jatkojalostettavaksi. (Dunning & Lundan, s. 68-69)

2.4.2 Markkinat

Suuret tai muuten houkuttelevat kohdemarkkinat voivat olla syynä markkinaperusteiseen investointiin. Joissain tapauksissa on tehokkaan markkinoilla toimimisen ehtona yrityksen perustaminen kyseiseen maahan. Yrityksen tavoitteena on siis investoinnin avulla päästä kohdemaan tai läheisten maiden markkinoille. Useissa tapauksissa yritys on aikaisemmin toiminut kyseisillä markkinoilla viemällä tuotteita joko kotimaastaan tai jostain kolmannesta maasta kohdemaahan. Toimiminen maan sisällä voi olla keino kiertää tullimääräyksiä tai muita kaupan esteitä. Joissakin tapauksissa kohdemaan markkinat ovat kehittyneet ja investointihetkellä markkinoita on kannattavinta palvella suoraan maan sisältä. (Dunning & Lundan, s. 69-71)

2.4.3 Tehokkuus

Tehokkuusperusteisten investointien taustalla on halu järkeistää resurssi- tai markkinaperusteisilla investoinneilla muodostetun yrityksen rakennetta. Näillä investoinneilla haetaan usein suurtuotannon etuja ja/tai suuren yrityksen markkinointi- ja jakelukanavaetuja. Tehokkuusperusteisten investointien tarkoituksena on hyödyntää poikkeavia tuotannontekijäpääomia, kulttuureja, vakiintuneita järjestelyitä, kysyntämalleja, talouspolitiikoita ja markkinarakenteita keskittämällä tuotanto tarkasti valittuihin paikkoihin ja palvelemalla niiden kautta useita markkinoita. Tällaisia investointeja suorittavat usein suuret monikansalliset yritykset joilla on paljon kokemusta investoinneista ja kansainvälisestä toiminnasta. Tehokkuusperusteinen investointi vaatii toimiakseen joustavat rajanylityskäytännöt. (Dunning & Lundan, s. 72)

2.4.4 Strategiset pääomat

Strategisia pääomia etsivät yritykset hankkivat, usein yritysoston kautta, haltuunsa ulkomaisen yrityksen omistamia pääomia, joiden avulla on tarkoitus edistää yrityksen pitkän aikavälin strategisia tavoitteita ja siten parantaa yrityksen kansainvälistä kilpailukykyä. Investoinnin tarkoituksena on kartuttaa yrityksen sellaista aineellista tai henkistä pääomaa jonka uskotaan hankkivan yritykselle uutta kilpailuetua, säilyttävän jo hankittua kilpailuetua tai heikentävän kilpailijoiden vastaavia pääomia. (Dunning & Lundan, s. 72)

2.4.5 Muita investointeihin vaikuttavia tekijöitä

Bradleyn mukaan viisi tekijää, jotka määrittävät suoran ulkomaisen investoinnin kohteen ovat: markkinoiden koko, markkinoiden läheisyys, yrityksen koko, kansainvälinen kokemus ja kilpailu. Mitä suuremmat ovat markkinat, sitä todennäköisemmin on kyseinen maa investoinnin kohteena. Suoraan ulkomaiseen investointiin liittyy aina epävarmuutta, jota suurille markkinoille investointi kompensoi. Kohdemaan läheisyys alentaa johtamis- ja hallinnointikustannuksia, jotka investoinnista koituivat. Kustannussäästöt ovat usein motiivina ulkomaiselle investoinnille, joten kustannusten hallinta on tärkeä määrittävä tekijä. (Bradley F., s.303-304)

Yrityksen koon ja ulkomaille investoinnin todennäköisyyden välillä on selkeä yhteys. Investoinnit vaativat pääomaa ja riskienottoa, joita löytyy enemmän isoilta yrityksiltä. Mikäli yrityksellä on jo valmiiksi kokemusta kansainvälisestä toiminnasta, on todennäköisyys ulkomaiseen investointiin suurempi. Mitä enemmän kokemusta ulkomaisista investoinneista, sen suurempi on ulkomaisen investoinnin todennäköisyys. Joillakin toimialoilla yritykset seuraavat kilpailijoidensa toimia hyvin tarkkaan ja kilpailijan meneminen joillekin markkinoille voi olla motiivi investoinnille. (Bradley F., s.303-304)

2.5 Suorien ulkomaisten investointien vaikutus kohdemaahan

Suorilla ulkomaisilla investoinneilla on selkeästi vaikutuksia, mutta niiden koko, tyyppi ja kesto vaihtelevat, niin kohdemaasta kuin investoivasta yrityksestä sekä investoinnin kohteesta riippuen. Suorat ulkomaiset investoinnit ovat haluttuja niiden tuoman mahdollisen kilpailukyvyn lisääntymisen ja talouskasvun nopeutumisen vuoksi. Alueet joille investoinnit suuntautuvat kehittyvät usein muita alueita nopeammin. Tämä on aiheuttanut joissain tapauksissa maiden sisäistä kilpailua investointien houkuttelemisessa esimerkiksi erilaisten verohelpotusten ja tukien muodossa. (Dunning & Lundan, s. 295)

On laajasti tunnettua, että erilaiset tekniset edistykset tuotteissa ja tuotannossa sekä taloudelliset uudistukset ovat luoneet talouskasvua useisiin maihin. Suorat ulkomaiset investoinnit sisään ja ulos maasta ovat usein tärkeä määrittävä tekijä maan teknologisen suorituskyvyn suhteen. Ne nopeuttavat maan talouskasvua kustannustehokkaasti erilaisin suoriin ja epäsuoriin vaikutuksiin. Tällaisia vaikutuksia ovat: teknologian tuominen, yritystoiminnan lisääminen, erilaisten kannustinjärjestelmien luominen, kilpailun herättäminen sekä erilaiset epäsuorat vaikutukset. Jotta nämä vaikutukset toteutuisivat, tulee investoivan yrityksen olla vääristämättä markkinoita. (Dunning & Lundan, s. 340-382, 412)

Investointien vaikutus työpaikkojen luomisessa ja työllisyyden ylläpitämisessä on iso tekijä. Yritystoston ollessa kyseessä tapahtuu usein irtisanomisia toiminnan tehostamisen takia. Kun taas perustettaessa uusia tytäryhtiöitä, olivat ne sitten yhteisyrityksiä tai kokonaan ulkomaisen yrityksen omistamia, luodaan käytännössä aina uusia työpaikkoja. Näistä asioista on vaikea tehdä yleistäviä johtopäätöksiä. Merkittävin vaikutus suorilla ulkomaisilla investoinneilla on teollisuuden rakenteisiin, laatuun ja työn tuottavuuteen kuin sen määrään. (Dunning & Lundan, s. 436-454)

3. OLI-PARADIGMA

Klassinen teoria ei pysty täysin selittämään investointien liikkumista kansainvälisillä markkinoilla, koska markkinat eivät todellisuudessa ole täydelliset. OLI-paradigma tarjoaa viitekehyksen ulkomaisten investointien ymmärtämiseen. Investointien arvioinnissa ja ennustamisessa tulisi ottaa huomioon erilaisten yritysten innovaatiokyky, organisaatorakenne ja asenne kaupallisten riskien ottamiseen. Viitekehyksen avulla voidaan ymmärtää syitä jotka ovat motiiveina ulkomaisiin investointeihin. Paradigma jakaa investoinneista koituvat edut kolmeen eri pääosa-alueeseen: Ownership (O), Location (L) ja Internalisation (I). Kaikkien näiden kolmen edun tulisi esiintyä yhtä aikaa, jotta yrityksen on mahdollista kansainvälistyä ja investoida ulkomaille. (Dunning & Lundan, s. 95-102)

Ownership, eli omistuksesta johtuvat edut koostuvat erilaisista eduista jotka realisoituvat, kun yritys investoi ulkomaille tai jokin tietty tuotantolaitos tai yritys on ulkomaisen yrityksen omistuksessa. O-tyypin edut ovat tietoa tai erikoisoikeuksia joita kilpailijoilla ei ole. Tällaisia etuja ovat erilaiset aineettomat pääomat kuten innovaatiot, patentit ja kokemus markkinoinnista tai johtamisesta. Omistuksesta johtuviin etuihin voidaan laskea myös erilaiset yhteisestä hallinnosta johtuvat edut tai yhtiön omistamat raaka-ainevarannot. (Dunning & Lundan, s. 95-102) (Tiusanen T., s. 17-18)

Paikkaan sidotut edut, joita OLI-paradigma käsittelee L-tyypin etuina (location), antavat tiettyä kilpailuetua joka on sidottu esimerkiksi tuotantolaitoksen sijaintiin. Tiettyjen luonnonvarojen sijainti on hyvin selkeä L-tyypin etu; muita vastaavia voivat olla energian saanti tai houkuttelevat markkinat. Investoinnin kohteena olevan maan hallinnon toimet myös usein vaikuttavat paikkaan sidottuihin etuihin. Erilaiset kannustimet investointeja kohtaan tai maan harjoittama kauppapolitiikka vaikuttavat investoinnin kohdemaan valintaan. (Dunning & Lundan, s. 95-102) (Tiusanen, s. 17-18)

Sisäisiin tekijöihin perustuvat edut eli I-tyyppin edut ovat seurausta epätäydellisistä tuotannon tekijämarkkinoista. Mikäli yritys onnistuu siirtämään nämä markkinat oman organisaationsa sisälle, on yrityksellä mahdollisuus hyötyä I-tyyppin eduista. Tämän tyyppin etuja ovat esimerkiksi etsintä- ja neuvottelukustannusten pienentäminen, sopimusrikkomusten välttäminen ja tuotteiden laadun kontrollointi. Sisäisiin tekijöihin perustuvien etujen hyödyntäminen voi aiheuttaa kustannuksia johtuen erilaisista viestintä-, koordinointi-, ja kommunikointiongelmia. Kuitenkin I-tyyppin edut ovat yrityksille tärkeitä ja aiheuttavat monesti suoraan ulkomaiseen investointiin päätyminen. (Dunning & Lundan, s. 95-102) (Tiusanen T., s. 17-18)

4. KIINAN KANSANTASAVALTA

Tässä kappaleessa käydään läpi Kiinan Kansantasavallan yhteiskuntaa ja maantiedettä pääpiirteittäin. Tarkastelun kohteena ovat maan talouden kehitys, asukasluku sekä eräät maantieteelliset seikat.

4.1 Yhteiskunta

Kiinan kansantasavalta perustettiin sisällissodan jälkeen vuonna 1949. Kansantasavallan perustamisen jälkeen Kiinan kommunistinen puolue on pitänyt maassa valtaa. Maassa on muodollisesti muitakin puolueita, mutta niillä ei käytännössä ole vaikutusvaltaa. Kommunistisen puolueen asema määrätään puolueen säännöissä ja kansantasavallan perustuslaissa. Puolueella on merkittävä asema armeijassa, talouselämässä ja keskus- sekä paikallishallinnossa. Puoleen ja valtionhallinnon tarkkoja rajoja ei ole määritetty ja puolueen johtohahmot ovat usein myös valtionhallinnon johtavia toimijoita. (Huotari & Seppälä, 73-90)

Taulukko 1. Kiinan BKT:n ja väkiluvun kehitys 2000-luvulla.(International Monetary Fund) ,

	2005	2006	2007	2008
BKT, miljardia USD	2 235,750	2 657,842	3 382,445	4 401,614
BKT, PPP*-korjattu, miljardia USD	5 314,372	6 122,240	7 105,132	7 916,429
BKT/asukas, USD	1 709,864	2 021,972	2 560,417	3 315,323
BKT/asukas, PPP-korjattu, USD	4 064,342	4 657,537	5 378,387	5 962,704
Asukasluku	1 307,560	1 314,480	1 321,052	1 327,658

*(PPP = Purchasing Power Parity)

Kommunistisen puolueen pitkäaikaisen johtajan Mao Zedongin kuoleman jälkeen Kiina alkoi avautua taloudellisesti ja poliittisesti. Maassa on siirrytty vaihe vaiheelta suunnitelmataloudesta markkinatalouteen. Maan elintaso on noussut tämän muutoksen seurauksena huomattavan nopeasti. Taulukossa 1 on esitetty Kiinan bruttokansantuotteen ja väkiluvun kehitys 2000-luvulla. (CIA)

4.2 Maantiede

Kiina on väkimäärältään maailman suurin valtio. Pinta-alan perusteella luokiteltuna se on kolmanneksi suurin maa Venäjän ja Kanadan jälkeen. Suuri osa Kiinan maapinta-alasta on epätasaista ja vaikeakulkuista: kukkuloita, vuoria, ylätasankoja ja jokilaaksoja, mutta vain muutamia vehreitä ja helppokulkuisia tasankoja. Idässä Kiina kohtaa Sisä-Aasian suuret autiomaat ja etelässä maailman korkeimman vuoriston. Vain alle 25 % Kiinan maapinta-alasta on alle 500m korkeammalla kuin merenpinta. Kiinan itärannikko on pitkä, mutta siinä on vain muutamia hyviä satamapaikkoja. Maanpinta laskee lännestä itään, suuret vuoret ovat lännessä ja vuorijonot tyypistyvät itää kohti mentäessä kukkularivistöiksi. Maan kolme suurta jokea, Jangtse, Keltainenjoki ja Helmijoki, virtaavat lännestä itään. (Naughton B., s.17-21)

Kiinan länsiosa on harvaan asuttua, koska se on korkealla merenpinnasta sekä kuivaa. Linja Tengchongista Ahuihin jakaa maan pinta-alan kahtia, mutta linjan länsipuolella asuu vain 6 % maan väestöstä. Kiinan talouskasvun ja varallisuuden maantieteellinen jakautuminen ei ole missään nimessä tasaista. Erot kaupunkien ja maaseudun, idän ja lännen sekä etelän ja pohjoisen kesken ovat huomattavia. Kiinan talouden uudistuspolitiikan harjoittaminen aloitettiin maan kaakkoisrannikolta, josta sitä laajennettiin rannikkoa pitkin Shanghaiin seudulle ja siitä ylös pohjoiseen. (Liite 1) (Naughton B., s.18-19) (Nojonen M., s. 38)

Kiinan kansantasavalta on jaettu 31 hallinnolliseen alueeseen, joita voi yhdessä kutsua maakunniksi. (Liite 2) Virallisesti nämä alueet luokitellaan maakunniksi, itsehallinnollisiksi kunniksi ja autonomisiksi alueiksi. Näiden hallinnollisten

alueiden koko, väkimäärä ja taloudellinen merkitys vaihtelevat suuresti. Henanin maakunnan väkimäärä on 97 milj. mikä on enemmän kuin useilla mailla, Tiibetissä taas asuu vain 2,7 milj. ihmistä. (Naughton B., s.22-23)

Kiinassa ei ole suuresta maa-alueesta huolimatta huomattavia luonnonvaroja. Mineraalivarat ovat noin puolet maailman keskiarvosta, hiilivarat 11 % maailman varannoista, raakaöljyä ja maakaasua 2,3 % ja 0,8 % maailman todennetuista varannoista. Kiinassa on kuitenkin kohtuullisen hyvät ei-rautametallien, kuten tinan, kuparin ja volframin, varannot. Maan mineraali- ja energiavarat ovat jakautuneet epätasaisesti. Fossiiliset polttoaineet ovat keskittyneet pohjoiseen ja vesivoiman potentiaali Kaakkois-Kiinaan. (Naughton B., s.28-29)

Kiinan taloudellisen avautumisen aikana itärannikko on kehittynyt sisämaata huomattavasti nopeammin. Suunnitelmatalouden aikana rannikon maakuntien kehitystä hillittiin. Taloudellisten uudistusten siivittämän 25-vuoden kasvun jälkeen rannikkoseutu on muuta Kiinaa rikkaampaa ja kasvaa vieläkin nopeammin. Tämän lisäksi eteläosat kehittyvät pohjoista nopeammin. Hallitus onkin kiinnittänyt näihin asioihin huomiota ja pyrkii tukemaan maan länsi- ja pohjois-osia. (Naughton B., s.29-30)

5. HALLITUKSEN TOIMET KOSKIEN SUORIA ULKOMAISIA INVESTOINTEJA

Erilaisten vaiheiden kautta Kiina avasi rajansa suorille ulkomaisille investoinneille 70- ja 80-lukujen vaihteessa. Suunnitellussa investointia ulkomaisen yrityksen on otettava huomioon eri seikkoja koskien maankäyttöä ja yhtiömuotoja. Kiinan hallituksen toimet koskien suoria ulkomaisia investointeja vaikuttavat suoraan yritysten etsimisiin L-tyypin, eli paikkaan sidottuihin, etuihin ja sitä kautta maahan investoivien yritysten määrään ja toimialaan.

Kiinaan on perustettu lukuisia vapaan kaupan aluetta. Suurin osa näistä alueista sijaitsee Kiinan rannikolla. Alueet on luotu houkuttamaan ulkomaalaisia sijoituksia, jotka tekevät kansainvälistä kauppaa. Alueet on perustettu useimmiten rannikkokaupunkeihin, joilla on hyvät kulkuyhteydet ympäristöön. Kansainväliset sijoitukset houkuttelevat alueelle erilaisten etujen myötä, kuten ALV-vähennyksillä ja tullieduilla. Nämä houkuttimet on suunniteltu keskushallinnon toimesta. Yleisesti voidaan todeta suurimman edun olevan yhtiöiden valvonnan helppous, kun ne ovat tietyllä alueella, eikä ympäri maata. (Kaulo J., s.137) (Naughton, s.406 - 407)

5.1 Taustaa (historiaa)

Vasta 1980-luvulla Kiinaan tehtiin ulkomaisten yhtiöiden suoria investointeja koskevia lakiasetuksia. Tätä ennen Kiinan markkinat olivat suljetut ulkopuolisille yrityksille. Yksinkertaisesti näille ei ollut tarvetta, koska Kiinassa oli käytössä sosialistinen suunnitelmatalous. (Kaulo J., s.30)

Ennen uutta lainsäädäntöä ulkomaisten yritysten vaarana oli joutua Kiinan valtion haltuun ottamaksi. Mao Zedongin kuoleman jälkeen valtaan astunut kommunistisen puolueen uusi johtohahmo, Deng Xiaoping, pyrki vähitellen siirtämään valtion keskitetystä suunnittelusta markkinatalouteen. Täten Kiinan taloudellista toimintaa pyrittiin parantamaan. Kiinan tavoitteena oli neljän suuren osa-alueen uudistus: maatalous, teollisuus, puolustus, sekä tiede ja teknologia.

Näiden uudistusten toteuttamista varten Kiina avasi ovensa ulkomaalaisten yritysten investoinneille. Nämä investoinnit olivat kovasti tarpeen, sillä Kiinalla ei ollut pääomaa, taitoa, tietämystä eikä teknologiaa tarvittavien uudistusten tekemiseen. (Kaulo J., s.30 - 31)

1970-luvun lopussa Kiina alkoi säätää lakeja ulkomaisia investointeja varten. Kymmenen vuoden ajan tehtiin erilaisia lakeja koskien erityyppisiä ulkomaisomisteisia yhteisyrityksiä Kiinassa. Tärkeimmät lakimuutokset, jotka mahdollistivat ulkomaisten yritysten toiminnan Kiinassa, muodostettiin neljässä eri vaiheessa. (Kaulo J., s.32 - 33) (Naughton, s.402 - 403)

5.2 Ulkomaisten yritysten toiminta Kiinassa

Alun perin kansainvälisten yritysten sijoitukset Kiinaan pyrittiin tekemään yhteisyrityksinä. Jolloin ulkomaalainen pääoma olisi yhdistetty Kiinan valtion johtamiin yrityksiin. Kuitenkin laki vähitellen laajennettiin sallimaan myös täysin ulkomaalaisten omistamiin yrityksiin. Nämä sallittiin alkuun vain hyvin tarkkaan rajatuilla teollisuuden aloilla.

5.2.1 Toimintamuodot

Lakimuutosten myötä erilaiset toimintamuodot tulivat ulkomaisille yrityksille mahdollisiksi. Erilaiset yhteisyritykset, yhteistyösopimukset ja täysin ulkomaisomisteiset yritykset eivät ole ainoat toimintamuodot Kiinassa.

Ulkomaalaisten yritysten sijoituksia vaikeuttaa myös se, että maakuntien paikallinen lainsäädäntö voi erota valtion lainsäädännöstä. Perusajatus voi olla sama, mutta olemassa olevat erot saattavat huomattavasti vaikuttaa sijoituksen tekoon. Valtiotason lait eivät ole kirjoitettu yksityiskohtaisesti. Tämä sallii maakuntien paikallisten päättäjien tehdä omia linjauksia lain puitteissa. Tämän

takia paikallisten asiantuntijoiden käyttäminen on suotavaa, vaikkakin näiden avulla ei välttämättä saa täysin varmaa tulkintaa asiaan. (Kaulo J., s.52-53)

Investoinnin hyväksymiseen voi mennä puolesta vuodesta vuoteen. Tämän takia moni yritys onkin muuttanut investointiaan saadakseen sen paikallisen hyväksynnän alle. Paikalliset päättäjät haluavat lisää suoria ulkomaisia investointeja omalle alueelleen, koska ne tuovat työpaikkoja ja parantavat kansantaloutta. Täten paikalliset päättäjät saattavat helpommin ja nopeammin hyväksyä investoinnin kuin valtion konttori. Kuitenkin kyseisellä toiminnalla voi olla myöhemmin ikäviä seurauksia. Jos jokin ongelma vaatii valtion päättäjien apua, he saattavat kieltäytyä auttamasta, koska yritys sivutti heidän päätäntävaltansa hakiessaan hyväksyntää sijoitukselleen. (Kaulo J., s.53-54)

Ulkomaalaisen yrityksen tulee omistaa vähintään 25 % osuus yhteisyrityksestä. Muuten se ei tule saamaan hyväksyntää Kiinan valtiolta. Kuitenkin vaikka ”25 % laki” ei ole voimassa, voidaan investointi hyväksyä. Tällöin sitä käsitellään kotimaisena yrityksenä, eikä ulkomaalaisena investointina. Tällä toiminnalla on seurauksena hieman heikommät edut yritykselle, mutta investointi voidaan kuitenkin hyväksyä. (Kaulo J., s.84-85) (Naughton, s.410 - 414)

Täysin ulkomaisomisteisissa yrityksissä ei ole kiinalaista osakasta mukana. Kyseiselle yritystyyppille on oma lainsäädäntö. Lainsäädännön tavoitteena on suojella Kiinan kansantaloutta ulkomaisilta voimilta. Kiinan valtio haluaa parantaa kotimaisten yritysten teknistä kilpailukykyä ja estää ulkomaisten yritysten ylivoimaa sen markkinoilla. Täysin ulkomaisomisteiset yritykset sallitaan vain sellaisille alueille, joilla uskotaan hyötyjen olevan haittoja parempia. Lainsäädännön mukaan vain sellaiset yritykset sallitaan, jotka ovat eduksi Kiinan kansantalouden kehitykselle. Valtio kannustaa sellaisten yritysten perustamista, joiden tuotteista suurin osa tai kaikki menee vientiin tai yrityksiä, jotka ottavat käyttöön kehittyntä teknologiaa. (Kaulo J., s.124 – 125) (Naughton, s.410 - 414)

Merkittävä seikka Kiinan ulkomaisomisteisten yritysten lainsäädännössä on se, että valtio lupaa olla pakkolunastamatta tai valtiollistamatta näitä yrityksiä. Kuitenkin samainen lainsäädäntö mainitsee, että tiettyjen olosuhteiden vallitessa valtio voi sosiaalisten ja kansan etujen mukaan pakkolunastaa tällaisen yrityksen. Tällöin valtio lupaa antaa suhteellisen kompensaation yritykselle. Käytännössä voidaan sanoa tämän riskin olevan pieni, sillä kyseisestä toiminnasta ei ole löytynyt merkkejä. (Kaulo J., s.125-126)

Yhteisyritys on ollut yleisin muoto Kiinan markkinoilla. Täysin ulkomaisomisteiset yritykset ovat vähitellen tulleet yleisemmiksi, mutta valtion rajoitukset niitä kohtaan kuitenkin hidastavat niiden yleistymistä. Yhteisyrityksessä on paljon etuja, joita yhtiö ei voi saada ilman kiinalaista osapuolta. Sillä tämä mahdollistaa suorat yhteydet Kiinan markkinoille ja tärkeisiin byrokraattisiin organisaatioihin. Myös logistiikka- ja myyntiverkostojen muodostaminen on helpompaa kiinalaisen osapuolen kautta. (Kaulo J., s.121-126) (Naughton, s.401)

Toki on myös hyötyjä kun toimii ilman kiinalaista osapuolta. Täysin ulkomaisomisteisen yrityksen perustaminen on helpompaa ja täten vähemmän aikaa vievää kuin osaomisteisen. Yhteisyritystä perustaessa pitää kiinalaisen osapuolen valinta suorittaa tarkkaan, ja tämän taustat tulee selvittää perusteellisesti. Yrityksen johdon hallinta on helpompaa kuin osaomisteisessa. Ulkomaalainen sijoittaja voi tehdä omat investointisuunnitelmat ja tämä voi suunnitella kehityksen alueellisen ja globaalin strategian mukaan ajattelematta kiinalaista osapuolta. Täysin ulkomaisomisteinen yritys voi helpommin ja tarkemmin valvoa tuotteiden laatua sekä johtaa työvoimaa kannustimien avulla. Tuottojen käyttö ja jakaminen on helpompi päättää kun omistajia on vain yksi. Teknologia pysyy paremmin salassa, kuin yhteisyrityksessä, sillä kiinalaisella osapuolella voi olla suuri houkutus siirtää tätä teknologiaa täysin kiinalaiselle yritykselle ja täten saada aikaiseksi kilpaileva yritys. Yleisesti voidaan todeta, että omistaessaan yrityksen täysin itse, välttyy monelta monimutkaiselta ja aikaa vievältä neuvottelutilanteelta. (Kaulo J., s.135-136)

5.2.2 Ulkomaalaisten yritysten verotus

Vuonna 2003, Kiinan verotuloista ulkomaisomisteiset yritykset kattoivat noin 10 %. Tämä luku on luonnollisesti noussut sijoitusten lisääntyessä. Kiinan valtio pyrkii houkuttelemaan ulkomaalaisia yrityksiä alhaisilla tuloveroilla. Sillä suurin tulonlähde valtiolle on myyntivero. Verojen kerääminen on puutteellista ja moni onkin vältellyt verojen maksamista. Tämä on ollut suuri ongelma Kiinalle. Osittain tämä on johtunut siitä, että verotus hoidetaan alueellisesti, ei valtiollisesti. Näillä alueellisilla virkamiehillä on suuri houkutus ottaa lahjuksia vastaan yhtiöiltä ja yksityishenkilöiltä. Yritysten välillä tieto asiasta leviää, ja täten yhä useampi yritys investoi kyseiselle alueelle. Tämä on eduksi myös alueen virkamiehille, sillä investoinnit takaavat alueen talouden kasvun. Kaiken kaikkiaan ulkomaalaisille yrityksille on olemassa 13 erilaista veroa. Näistä viisi tärkeintä kansainvälisille yrityksille ovat: Ulkomaalaisen yrityksen tulovero, ALV, kulutusvero, liiketoimintavero ja yksilöllinen tulovero. Osa näistä kerätään valtion toimesta, osa paikallisesti. (Kaulo J., s.145-147) (Naughton, s.410 - 411)

5. 3 Maankäyttöoikeudet ulkomaisille yrityksille

Kiinan julkisen omistamisen järjestelmä ei salli maan ostamista. Yleisesti voidaan sanoa, että yksilöt ja ryhmät voivat saada oikeuden käyttää maata, eikä omistusoikeutta tälle maa-alueelle. Ulkomaiset yritykset, jotka tarvitsevat maata, voivat vain anoa valtion omistaman maan käyttöä. Kiinassa on kahdenlaisia maankäyttöoikeuksia valtionomistuksessa oleville maa-alueille: varatut ja myönnetyt maa-alueet. Maankäyttöoikeuden antaminen riippuu maa-alueen tyypistä. Seuraavaksi käydään läpi nämä kaksi tyyppiä. (Kaulo J., s.163-164)

5.3.1 Varatut maa-alueet

Yleisesti varatun maa-alueen käyttöoikeus annetaan sen haltijalle ilman harkintaa. Mitään aikarajoituksia maa-alueen käytölle ei ole, mutta käyttötarkoitukseen liittyviä rajoituksia on. Varatun maan käyttö on tarkasti Kiinan valtion valvomaa. Periaatteet näille maankäytösäädöksille luotiin heti Kiinan kansantasavallan perustamisen jälkeen. Ja niiden pohjana on sosialistinen ideologia. Kiinassa on olemassa erityinen ”maan johtolaki”, jonka tarkoitus on säästää maata viljelyskäyttöön. Aina kun viljelylle merkattu maa siirtyy teollisuuden käyttöön, herättää tämä suurta kohua kansassa, sillä maan ruoantuotantoon käytetään vain 10 % koko valtion pinta-alasta. Tarkan valvonnan tarkoituksena on taata ruokaa, työpaikkoja ja turvaa sen väestölle. Tämä järjestelmä ylläpitää yhteiskunnan vakautta. (Kaulo J., s.164-165)

Aina on olemassa teoreettinen mahdollisuus, että valtio ottaa takaisin varatun maa-alueen koska tahansa. Jos ulkomainen yritys menettää maan käyttöoikeuden, se useimmiten samalla menettää tuotantolaitokset, sillä Kiinan lainsäädännön mukaan maa-alueella ja sillä sijaitsevalla tuotantolaitoksella ei voi olla eri omistaja. Tällaisille varatuille maa-alueille tehtäville sijoituksille on myös vaikeaa saada rahoitusta. Sillä suuret pankit eivät luota täysin tällaiselle maa-alueelle tehtyyn investointiin. (Kaulo J., s.164-165)

5.3.2 Myönnetyt maa-alueet

Myönnettyä maa-aluetta voi käyttää, jos kyseinen taho on omistanut sen jo tarpeeksi kauan. Tämä oikeus voidaan myös saada huutokaupan tai kaksipuolisen sopimuksen kautta. Käyttöoikeus annetaan kunnallisen tai maakunnan hallinnon toimesta. Käyttöoikeus vaihtelee 40 ja 70 vuoden välillä, käyttötarkoituksesta riippuen. Käyttöoikeuden loppuessa maa-alue ja sillä olevat rakennukset siirtyvät takaisin valtion omistukseen. Käyttöoikeuden jatkaminen on mahdollista uuden

sopimuksen kautta. Toisaalta, mitään takeita oikeuden jatkamiselle ei ole. Valtion on uusittava oikeus, ellei se näe sen olevan vastoin kansan tahtoa. Tämä epäselvä käsite voi aiheuttaa ongelmia tulevaisuudessa. (Kaulo J., s.166-168)

Valtio on myös asettanut rajoituksia, kuinka suuren määrän maata kukin maankäytönhyväksymisvirasto voi yksittäisessä sopimuksessa myöntää. Yleisin tapa maa-alueen käyttöoikeuksien hankkimiseen on saada ne yhteisyrityksen kautta, kiinalaiselta osapuolelta. Useimmiten kiinalaisella osapuolella ei ole suurta määrää pääomaa, joten maa-alueen myöntäminen on yleinen tapa osallistua yhteistyöhön. (Kaulo J., s.166-168)

5.4. Erikoistalousalueet

Tällä hetkellä Kiinassa on alkuperäisten 1970-luvun lopussa perustettujen erikoistalousalueiden (Special Economic Zone, SEZ) lisäksi käytössä vapaan kaupan alueita, taloudellisen ja teknologisen kehityksen erityisalueita (Economic and Technological Development Zone, ETDZ) sekä huipputeknologian erityisalueita (High-Technology Development Zone, HTDZ). Käsitteiden yksinkertaistamiseksi käsittelemme tässä työssä näitä kaikkia nimityksellä erikoistalousalueet. Vaikka nykyään ulkomaiset yritykset voivat toimia muuallakin Kiinassa, valitsevat ne usein jonkun erikoistalousalueista, koska niissä toimimisesta saa edelleen tiettyjä etuja. (Naughton B., s.406-410)

Vuonna 2003 Kiinassa oli yli 100 erikoistalousaluetta: 6 SEZ-aluetta, 54 ETDZ-aluetta, 53 HTDZ-aluetta ja 15 vapaan kaupan aluetta. Näiden lisäksi on satoja erilaisia paikallishallinnon ylläpitämiä alueita. Viime vuosina erikoisalueita on perustettu enemmän sisämaahan. Tämän muutoksen tavoitteena on kehittää taloudellisesta kehityksestä jälkeen jäänyttä Kiinan länsiosaa. Tällä hetkellä jokaisessa Kiinan maakunnassa on vähintään yksi erikoistalousalue. (Naughton B., s.410)

5.4.1 Erikoistalousalueiden taustaa

Suorien ulkomaisten investointien erikoispiirteenä Kiinassa voidaan pitää niiden keskittymistä maan erikoistalousalueille. Erikoistalousalueiden perustaminen aloitettiin vuonna 1979 ja aluksi ne olivat ainoita alueita joissa ulkomaiset yritykset saivat toimia. Vuosina 1979-1980 perustettiin ensimmäiset neljä erikoistalousaluetta. Huomattavaa on, että aluksi kaikki nämä sijaitsivat Kiinan kaakkoisrannikolla.

Ensimmäiset erikoistalousalueet perustettiin paikkoihin, joiden uskottiin olevan ulkomaisten investoijien kannalta houkuttelevia. Perustetut erikoistalousalueet olivat: Shenzhen, joka sijaitsee Helmijoen suistossa lähellä Hong Kongia. Perustamisen aikaan Hong Kong oli vielä Britannian hallinnassa. Zhuhain alue oli myös Helmijoen suistossa, mutta lähellä silloin vielä Portugalin hallinnassa olevaa Macaota. Helmijoen suistosta rannikkoa hieman pohjoiseen perustettiin Shantoun erikoistalousalue. Shantoun alueen uskottiin houkuttelevan erityisesti alueelta lähtöisin olevien ulkokiinalaisten investointeja. Lähelle Taiwania perustettiin Xiamenin erikoistalousalue houkuttelemaan taiwanilaisten yritysten investointeja. (Naughton B., s.27-28, 406-410)

Vuonna 1984 tapahtui lisää uudistuksia ja Kiinan rannikolle asetettiin 14 uutta taloudellisen ja teknologisen kehityksen aluetta, yksi näistä oli Shanghai. Näiden uusien alueiden toiminta oli hyvin paljon samanlaista, kuin aikaisemmin perustettujen erikoistalousalueidenkin. Vanhoista erikoistalousalueista nämä poikkesivat siinä mielessä, että uusilla alueilla oli mahdollisuus myöntää erilaisia investointikannustimia ulkomaisille yrityksille. Alueiden kehittyminen sekä paikallisten viranomaisten kilpailu ulkomaisista investoinneista johti lopulta erikoistalousalueiden pinta-alan kasvamiseen ja uusien erikoistalousalueiden nopeaan perustamiseen. (Naughton B., s.409)

1990-luvun alussa perustettiin uusi SEZ-alue Shanghain itäosan Pudongiin. Tämän jälkeen uusia ETDZ-alueita perustettiin parin vuoden sisään 18 ja uusi erikoistalousalueen tyyppi huipputeknologian kehitysalue (HTDZ) lanseerattiin. Tässä vaiheessa tapahtui muutos Kiinan linjassa ulkomaisia investointeja kohtaan ja

erikoisalueita perustettiin rannikon lisäksi myös sisämaahan. Toinen suuri muutos oli suorien ulkomaisten investointien osittainen salliminen kiinteistö-, vähittäiskauppa- ja palvelusektoreille. (Naughton B., s.410)

5.4.2 Etuudet

Yleisesti vapaan kaupan alueille perustetuille yrityksille luvataan vapauksia tuloveroista ensimmäisen kahden vuoden ajaksi. Seuraavan kolmen vuoden ajan tämä vero on puolet normaalista (30 %). Näiden viiden vuoden jälkeen yhtiö maksaa verot normaalin käytännön mukaan. Lisäksi alue useimmiten antaa ALV-vähennyksiä rakennus- ja infrastruktuurituotteille sekä tuotantoon tarvittavien välineiden, osien ja komponenttien kohdalle. Jos näitä tuotteita käytetään ulkomaille lähetettäviin tuotteisiin, ei näiden osien osalta lisätä ALV:tä vientituotteeseen. Mutta jos tuote jää Kiinan markkinoille, tulee ALV maksaa tuoduista osista. Toisaalta taas Kiinasta ostetuista osista kootun vientiin menevän tuotteen osalta ALV:tä ei palauteta. (Kaulo J., s.138 – 139)

Talosuudistusten aikaan Kiinan valtio delegoi osan auktoriteetistaan paikallisille virkamiehille, jotta ne voisivat soveltaa valtion päätöksiä paikallisella tasolla. Paikalliset virkamiehet ovat joustaneet monissa säädöksissä, saadakseen ulkomaisia investointeja alueilleen. Tämän seurauksena alueiden välillä on kova kilpailu yrityksistä. Jokainen alue voi, ja useimmiten kilpailun takia tarjoaakin omia etuja valtiollisten etujen lisäksi. Esimerkiksi maankäyttöoikeudet voivat olla parempia ja yhtiöt saavat saada vapautuksen paikallisesta verotuksesta. Nämä etuudet ovat hyväksyttävissä, niin kauan kuin ne ovat valtiollisten säännösten mukaisia. On kuitenkin hyvin mahdollista, että tämä kilpailu saa aikaan laittomia etuja. Joskus veroetuja on myönnetty vapaan kaupan alueiden ulkopuolella. Usein näitä veroja on valtion toimesta jälkikäteen peritty, koska etuus on ollut laitton. Kovan kilpailun varjopuolena Kiinan valtio on sulkenut monia alueita, koska ne eivät ole saaneet houkutelua tarpeeksi yrityksiä alueelleen. Tämän takia ulkomaisten yritysten tulisi olla varovaisia, kun he hyväksyvät ”liian hyviä” etuja.

Ulkomaisia yrityksiä on kehoitettu pyytämään harkinnanvaraisia etuuksia, sillä ne neuvotellaan tapauskohtaisesti. (Kaulo J., s.139 – 140)

5.4.3 Edut

Vero- ja ALV-etuuksien lisäksi on muitakin etuja ulkomaalaisille yrityksille vapaan kaupan alueilla. Alueen tuonti- ja vientiluvat ovat muotoa: yksi tullattava, yksi tarkastus, yksi tosite. Usein alueen ulkopuolella prosessit vievät paljon enemmän aikaa, koska ne ovat paljon tarkempia. Myös sopimusten tekeminen on paljon helpompaa alueen sisällä. Sopimuksia ei tarvitse vahvistaa niin monen tahon toimesta. Lisäksi alueen sisällä yhtiö voi tehdä kauppaa joko Kiinan omassa tai ulkomaan valuutassa. Jos alueen sisäpuolinen yritys tekee kauppaa alueen ulkopuolella olevien asiakkaiden kanssa, tulee tämä tehdä ulkomaan valuutassa. Alueen sisällä oleva yritys voi myös pitää kaiken ulkomaan valuutalla tehdyn pääoman ulkomaisessa valuutassa. Alueen ulkopuolella olevat yritykset voivat vain pitää osan rahasta ulkomaan valuutassa, loput tulee muuttaa Kiinan valuutaksi. (Kaulo J., s.141)

5.4.4 Ongelmat ja rajoitteet

Alueen sisällä tulli seuraa jokaista lähetystä ja jokaiselle erilliselle paketille on omat asiakirjat. Alueen ulkopuolella asiakirjoja tarkastellaan vain kuukausittain tai vuosineljänneksittäin. Ulkomaiset yritykset ovat todenneet selvitysten vievän paljon enemmän aikaa alueen sisällä, ja kokevat tämän taakaksi. Yrityksellä tulee olla palveluksessaan lisensoitu tuonti- ja vientiagentti, joka hoitaa vientimuodollisuudet. Alueet tarjoavat hyödykemarkkinat, joiden kautta yritykset voivat myydä tuotteitaan asiakkaille tai jälleenmyyjille Kiinan alueella. Vertailun vuoksi alueen ulkopuoliset yritykset voivat harjoittaa tuotteidensa tuontia ja vientiä ilman tiettyä agenttia. (Kaulo J., s.142)

5.4.5 Vapaankaupan alueiden tulevaisuus

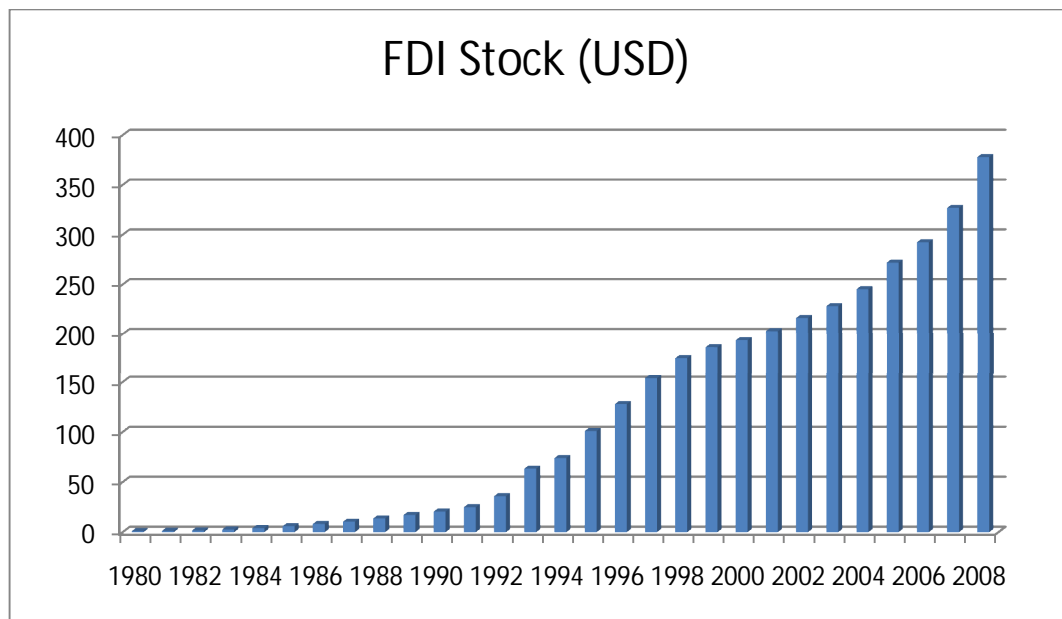
2000-luvun alussa virkamies Kiinan Tianjin Port FTZ:sta sanoi, ettei Kiinan liittyminen WTO:n ole loppu sen viidelletoista vapaan kaupan alueelle. Moni asiantuntija on kuitenkin kyseenalaistanut tämän väitteen ja he ovat leimanneet sen liian konservatiiviseksi ja positiiviseksi näkemykseksi. Ensinnäkin Kiinan WTO -jäsenyyden vaatimuksena on harmonisoida paikallisten ja ulkomaalaisten yritysten verokohtelu, sillä nykyinen järjestelmä on ristiriidassa WTO:n ehtojen kanssa. Tämän vaatimuksen saavuttaminen voi vaatia monien vapaan kaupan alueiden veroetuuksien vähittäistä poistamista. (Kaulo J., 143 – 144)

Suunnitelmia yhtenäisen yhtiöverotuksen toteuttamiseksi on tehty. Moni asiantuntija pitää todennäköisenä, että erikoistalousalueiden merkitys tulee vähenemään. Alueiden tulee keskittyä muihin etuuksiin, joilla saadaan yrityksiä houkutteltua alueille. Esimerkiksi ulkomaalaisten yritysten toiveiden täyttäminen on heille arkipäivää. Tämä voisi olla uusi houkuttelutapa. (Kaulo J., 143 – 144) (Naughton B., s.410)

6. SUORIEN ULKOMAISTEN INVESTOINTIEN JAKAUTUMINEN KIINASSA

Valitsimme viisi tarkastelunäkymää suorien ulkomaisten investointien läpikäymiseen. Ensimmäisessä osiossa käydään läpi investointien kumulatiivisen määrän kehitys markkinoiden avaamisesta ulkomaisille investoinneille nykyhetkeen saakka. Seuraavassa osiossa käsitellään maantieteellinen jakauma Kiinan sisällä. Tässä osiossa Kiina on jaettu maantieteellisesti kolmeen osaan, jotka ovat: Itä-, Keski- ja Länsi-Kiinaan. Tämän jälkeen katsotaan investointien jakautumista lähtömaan mukaan. Viimeiset kaksi osiota käsittelevät sektorijakaumaa investoinneille sekä investointityyppejä.

6.1 Suorien ulkomaisten investointien kumulatiivinen kokonaiskertymä

Kuvaaja 1. Suorien ulkomaisten investointien kumulatiivinen kokonaiskertymä (UNCTAD, 2010)

Kuten aiemmin todettiin, Kiina avasi markkinansa ulkomaisille investoinneille 1980-luvun alussa. Ensimmäisen vuosikymmenen ajan sijoitusinto oli vielä pientä. Vuoden 1991 lopussa investointeja oli kertynyt 25 miljardia dollaria.

Vuotta 1992 pidetään yhtenä Kiinan talousuudistuksen merkkipäivänä. Tänä vuonna investointeja tuli Kiinaan 11 miljardin edestä. Seuraavana vuonna luku oli noussut jo yli 27 miljardiin. Kuten yllä olevasta kuvaajasta nähdään, on 90-luvun alun jälkeen kasvu ollut hurjaa. Seuraavan kymmenen vuoden ajan investoinnit vaihtelivat välillä 33 – 53 miljardia dollaria. Vuoden 2008 loppuun mennessä investointien kumulatiivinen kokonaiskertymä on 378 miljardia dollaria. Vertailuna mainittakoon Euroopan Unionin ja Yhdysvaltojen investointikertymien olevan 6 431 miljardia sekä 2 279 miljardia. Vuositasolla Kiinan investointien kasvu on pääomassa laskettuna pienempi kuin näillä kahdella. Prosentuaalinen kasvu Kiinassa on kuitenkin suurin näistä kolmesta. (UNCTAD 2010)

Vuonna 2007 Kiinaan tehtiin suoria ulkomaisia investointeja 83,5 miljardin dollarin arvosta. Erilaisia investointiprojekteja suoritettiin yhteensä 37 892. Vuonna 2006 Kiinaan tehtyjä suoria ulkomaisia investointeja kertyi yhteensä 69,5 miljardin dollarin arvosta ja ne jakautuivat 41 485 erilaiseen projektiin. Kiinaan tehtiin vuonna 2005 suoria ulkomaisia investointeja 72,4 miljardin dollarin (Liite 6.) arvosta ja samana vuonna investointiprojekteja oli 44 019. (Invest in China 2006a, 2007a & 2009a) (UNCTAD 2010)

6.2 Suorien ulkomaisten investointien maantieteellinen jakautuminen

Tässä kappaleessa käsittelemme suorien ulkomaisten investointien jakautumista maantieteellisesti. Kappaleessa 7 käsittelemme tämän jakautumisen eroihin liittyviä seikkoja maakunnittain. Käymme aluksi läpi suorien ulkomaisten investointien jakautumista Itä-, Keski-, ja Länsi-Kiinan välillä.

Invest in China -internetsivujen tilastojen mukaan tiettyä osuutta näistä investoinneista ei voi sijoittaa Itä-, Keski-, tai Länsi-Kiinaan, joten tilastoissa käytetyt prosenttiosuudet eivät anna täydellistä kuvaa. Nämä projektit joita ei ole sijoitettu maantieteellisesti toivat vuosina 2007 ja 2006 noin 10 % suorien ulkomaisten investointien pääomasta, mutta tähän joukkoon laskettiin vuonna

2006 kuuluvaksi 12 investointiprojektia ja vuonna 2007 21 investointiprojektia. (Invest in China 2006a, 2007a & 2009a) (UNCTAD 2010)

Taulukko 2. Suorien ulkomaisten investointien maantieteellinen jakautuminen. (Invest in China 2006a, 2007a & 2009a)

		2005	2006	2007
Itä-Kiina	Investoinnit, miljardia USD	53,6	56,9	65,6
	osuus kaikista investoinneista	73.97 %	81.94 %	78.59 %
	Projekteja	38 439	35 538	32 516
Keski-Kiina	Investoinnit, miljardia USD	4,83	3,92	5,45
	osuus kaikista investoinneista	6.67 %	5.65 %	6.53 %
	Projekteja	3 752	4 084	3 653
Länsi-Kiina	Investoinnit, miljardia USD	1,94	2,17	3,68
	osuus kaikista investoinneista	2.68 %	3.13 %	4.41 %
	Projekteja	1 810	1 851	1 702

6.2.1 Itä-Kiina

Vuoden 2007 suorista ulkomaisista investoinneista 65,6 miljardia dollaria eli 78.6 % investoinnin kokonaisarvosta suuntautui Itä-Kiinan alueelle. Investointiprojekteista 85.8 % suoritettiin Itä-Kiinassa. Suorista ulkomaisista investoinneista vuonna 2006 81.94 % suuntautui Itä-Kiinaan. Investointien arvossa tämä tarkoittaa yhteensä 56,9 miljardia dollaria. Jälleen valtaosa (85.66 %) vuonna 2006 tehdyistä investointiprojekteista suuntautui Itä-Kiinaan. Vuonna 2005 Kiinaan tehdyistä suorista ulkomaisista investoinneista 73.97 %, 53,6 miljardia dollaria suuntautui Itä-Kiinaan. (Invest in China 2006a, 2007a & 2009a) (UNCTAD 2010)

6.2.2 Keski-Kiina

Keski-Kiinaan suoritettiin vuonna 2007 suoria ulkomaisia investointeja yhteensä 5,45 miljardin dollarin arvosta. Tämä tarkoittaa maan kokonaismäärästä 6.5 %:n osuutta ja yli 9 % osuutta kaikista projekteista. Vuoden 2006 aikana Kiinaan tehdyistä suorista ulkomaisista investoinneista 5.65 %:ia meni Keski-Kiinaan. Investointeja Keski-Kiinaan tehtiin vuonna 2006 yhteensä 3,9 miljardin dollarin arvosta ja kaikista investointiprojekteista hieman alle 10 % tehtiin Keski-Kiinan alueelle. Kaikista vuonna 2005 Kiinaan tehdyistä investoinneista 6.67 % eli 4,8 miljardia dollaria tehtiin Keski-Kiinaan. (Invest in China 2006a, 2007a & 2009a) (UNCTAD 2010)

6.2.3 Länsi-Kiina

Suoria ulkomaisia investointeja tehtiin vuonna 2007 Länsi-Kiinan alueelle 3,68 miljardin dollarin arvosta. Tämä summa vastaa 4.41 %:ia maahan vuonna 2007 tehdyistä investoinneista. Vuonna 2007 Kiinaan tehdyistä suorien ulkomaisten investointien projekteista 4.5 % suuntautui Länsi-Kiinaan. Vuonna 2006 Kiinaan tehdyistä suorista ulkomaisista investoinneista 3.13 % tehtiin Länsi-Kiinan alueelle, tämä vastaa 2,17 miljardia dollaria. Vuonna 2006 tehdyistä investointiprojekteista hieman alle 5 % tehtiin Länsi-Kiinaan. Vuoden 2005 aikana Länsi-Kiinaan tehtiin yhteensä 1,9 miljardin dollarin arvosta investointeja. Kaikista tehdyistä investoinneista 2.68 % meni Länsi-Kiinaan. Vaikka hallitus on pyrkinyt korostamaan Länsi-Kiinan merkitystä, voidaan investointien määrästä todeta, että Länsi-Kiina ei ole vielä pystynyt huomattavasti saavuttamaan Itä-Kiinaa. Myös Keski-Kiina on vielä selkeästi jäljessä Itä-Kiinaa. (Invest in China 2006a, 2007a & 2009a) (UNCTAD 2010)

6.3 Suorien ulkomaisten investointien jakautuminen lähtömaan mukaan.

Taulukko 3. Suorien ulkomaisten investointien jakautuminen lähtömaan mukaan. Osuus investointien kumulatiivisesta kokonaisarvosta vuoteen 2007 mennessä. (Invest in China, 2009c)

Hong Kong	39,02 %
Neitsytsaaret	9,38 %
Japani	7,81 %
USA	7,17 %
Taiwan	5,79 %
Etelä-Korea	4,90 %
Singapore	4,22 %
Iso Britannia	1,87 %
Saksa	1,79 %
Caymansaaret	1,69 %
Samoa	1,23 %
Alankomaat	1,06 %
Ranska	1,05 %
Macao	0,97 %
Mauritius	0,74 %
Muut	11,31 %

Kun investoinnit jaetaan lähtömaan mukaan, on Hong Kong lähes 40 %:n osuudellaan selkeästi suurin investoija. Yksi syy suuriin investointimääriin on Hong Kongin tila paljon kehittyneempänä taloutena Kiinaan verrattuna. Maan BKT asukasta kohti vuonna 2009 oli 42 700 USD. Kiinan vastaava luku oli 6 600 USD. (CIA)

Hong Kong, Macao ja Taiwan (HMT –maat) ovat etulyöntiasemassa Kiinaan investoivien maiden joukossa. Etuina näillä mailla on maantieteellinen läheisyys, sama kulttuuri ja kieli, sekä joissakin tapauksissa jopa perhesiteet. Nämä tekijät helpottavat huomattavasti kaupankäyntiä ja investointia Kiinassa. Verrattuna HMT -maihin muualta tulevilla yrityksillä on yleensä etuinaan kehittyneempi teknologia, maailmanlaajuinen tuotantoketju ja kansainvälisesti tunnettu brändi. (Naughton B., s.416 - 417)

Työvoimavaltaiset alat ovat vuosien saatossa siirtyneet yhä enemmän Hong Kongin ja Taiwanin maaperältä Kiinaan. Erityisesti Hong Kongin kalliimpi työvoima ja täyteen rakennettu maapinta-ala ovat olleet syinä siirtoihin. 90-luvun alussa siirtyivät vaate- ja kenkäteollisuuden tehtaot. Myös elektroniikkateollisuus aloitti samoihin aikoihin siirtymisen Kiinaan. Näitä on seurannut monta onnistunutta siirtoaaltoa, joista viimeisin ja ehkä merkittävin, on ollut kannettavien tietokoneiden valmistuksen siirtyminen Kiinan maaperälle vuosien 2002 ja 2003 aikana. Näiden siirtymien seurauksena, 88 % Kiinan korkean teknologian vientituotteista on lähtöisin suorista ulkomaisista investoinneista. (Naughton B., s. 417)

Hong Kong, Macao, Taiwan ja veroparatiisit (muun muassa Neitsytsaaret, Caymansaaret ja Bermuda) investoivat vuonna 2005 yhteensä 35 miljardia dollaria Kiinaan. Hong Kong on kiistatta suurin Kiinaan investoiva taho, kumulatiivisesti vuoteen 2007 mennessä 39 % kaikista investoinneista tuli sieltä. (Naughton B., s.413)

Vuonna 2005 12,3 miljardia dollaria investoinneista tuli Neitsytsaarilta, Bermudalta, Caymansaarilta, sekä muista veroparatiiseista. Moni Taiwanilainen yritys kierrättää suuren määrän investoinneistaan näiden veroparatiisien kautta. Myös Hong Kongilaisilla yrityksillä on omat syynsä kierrättää varoja kolmannen valtion kautta. Näin voidaan yleisesti todeta, että veroparatiiseista tuleva investointipääoma on lähtöisin Hong Kongista ja Taiwanista. Täten voidaan tulkita, että vuosien 1985 ja 2005 välisellä ajalla noin 60 % kaikista investoinneista oli lähtöisin Hong Kongista, Taiwanista, Macaosta ja veroparatiiseista. Jos puolet veroparatiiseista tulevista investoinneista oli lähtöisin

Hong Kongista ja puolet Taiwanista, on heidän kokonaisinvestointien prosentuaaliset osuudet 47 % ja 12 %. Täten ne pitävät hallussaan ensimmäistä ja toista sijaa suurimpien investoijien listalla. (Naughton B., s.413)

25 % vuosien 1985 ja 2005 välisestä kumulatiivisesta investointimäärästä tuli Yhdysvalloista, Kanadasta, Japanista ja Euroopan Unionista. Vuoteen 2002 asti Yhdysvallat oli kolmanneksi tärkein investoija. Mutta tuon vuoden jälkeen valtiosta lähtöisin olevien investointien osuus on laskenut. Ottaen huomioon maantieteellinen läheisyys, sekä maan koko, on Japanin osuus investointien määrästä yllättävän pieni. Japanin BKT on kuusi kertaa suurempi kuin Etelä-Korean, Taiwanin ja Hong Kongin BKT:t yhteensä. Silti Japanista lähtöisin olevien investointien määrä on vain 12,5 % näiden maiden määrästä. Japanissa 90-luvulla vallinnut talouskasvun pysähtyneisyys yhdessä markkinoilla olleeseen pessimistiseen arvioon Kiinan talouden näkymistä ovat suurimmat syyt pieneen määrään investointeja Japanista. Vuoden 2003 jälkeen nämä molemmat tekijät ovat parantuneet. Vaikka maiden väliset poliittiset suhteet eivät ole parhaimmat, on Japanista lähtöisin olevien investointien määrä noussut huomattavasti. (Naughton B., s.413 – 414)

Vuonna 2005 Japani investoi 6,5 miljardia dollaria Kiinaan, tämä on yli kaksi kertaa enemmän kuin mitä Yhdysvallat sijoitti samana vuonna. Myös EU:sta lähtöisin olevien investointien määrä on suurempi kuin Yhdysvaltojen. EU:sta tuli vuonna 2005 yhteensä yli viiden miljardin dollarin arvosta investointeja Kiinaan. (Naughton B., s.413 – 414)

6.4 Suorien ulkomaisten investointien jakaantuminen sektoreittain

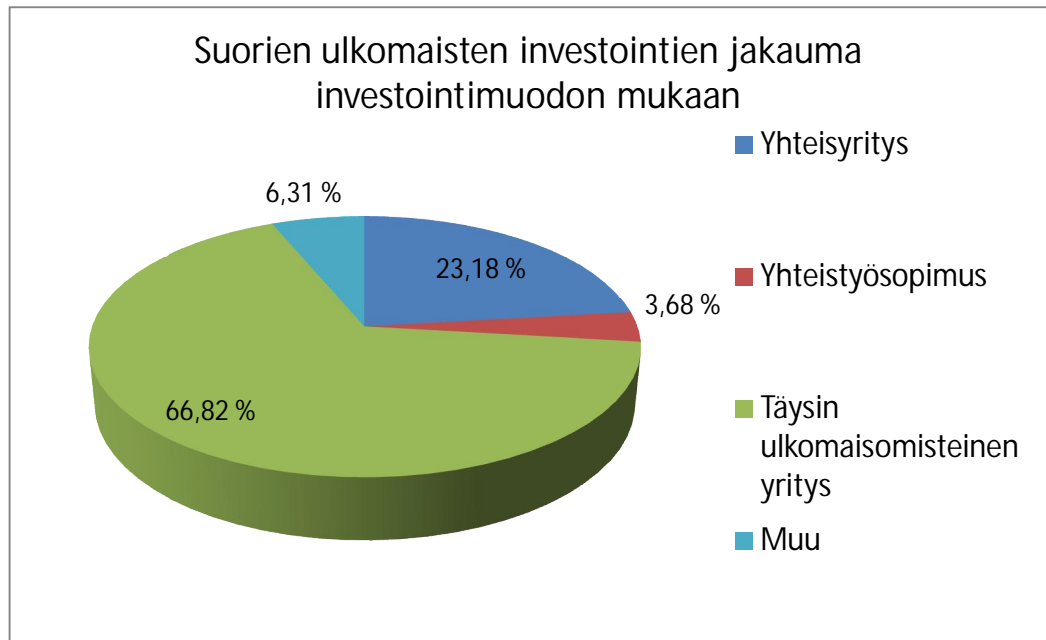
Taulukko 4. Suorien ulkomaisten investointien jakaantuminen sektoreittain
Keskiarvo vuosilta 2004 – 2007

Tuotanto	64,89 %
Kiinteistö	13,68 %
Sähkö, kaasu ja vesi	1,91 %
Logistiikka	2,73 %
Leasing ja yrityspalvelut	5,74 %
Jälleenmyynti	2,34 %
Muut	8,71 %

National Bureau of Statistics of China (2004, 2005, 2006, 2007b & 2008b)

Vuosien 2004 – 2007 tilastoista nähdään suurimman osan investoinneista (64,89 %) tulleen tuotannon sektorille. Kiinteistösektori oli toiseksi suurin, saaden yli 13 % kaikista investoinneista. Kun lukuja katsellaan vuositasolla (Liite 4.), huomataan tuotantosektorille tehtyjen investointien arvon prosentuaalisen osuuden kokonaisuudesta tippuneen vuosien saatossa. Vuonna 2004 tuotantoinvestointeja oli miltei 71 %, vuonna 2007 niitä oli enää hieman yli 54 %. Samalla aikavälillä kiinteistösektorin investointien määrä nousi 9:stä miltei 23:een prosenttiin. Nämä kaksi sektoria kokivat suurimmat muutokset, sillä muut alat pysyivät kahden prosenttiyksikön vuosivaihteluissa.

6.5 Suorien ulkomaisten investointien jakauma investointimuodon mukaan

Kuvaaja 2. Suorien ulkomaisten investointien jakauma investointimuodon mukaan. Prosenttiosuus kumulatiivisesta kokonaiskertymästä. Keskiarvo vuosilta 2003 – 2007 (National Bureau of Statistics of China, 2007a & 2008a)

Yllä olevasta taulukosta nähdään investointien tyypit vuosien 2003 – 2007 keskiarvona. Täysin ulkomaisomisteinen on selvästi yleisin investointimuoto 67 % osuudellaan. Yhteisomisteinen investointi saavutti yli 23 % osuuden kokonaismäärästä. Näiden viiden vuoden aikana täysin ulkomaalaisomisteinen investointimuoto on nostanut osuuttaan kokonaismäärästä 60 %:sta 73 %:in. (Liite 5.) Samassa ajassa yhteisomisteisen investoinnin suosio on laskenut 28 %:sta 20 %:in. Näistä tiedoista voidaan todeta painopisteen olevan siirtymässä yhä enemmän täysin ulkomaisomisteisiin investointeihin.

7. ULKOMAISOMISTEISTEN YRITYSTEN VIENNIN MÄÄRÄ MAAKUNNITTAIN

Tässä kappaleessa käydään läpi suorien ulkomaisten investointien kohteena olleiden kiinalaisten yritysten ulkomaanvientiä maakunnittain. Liitteessä 3.1 on eritelty Kiinassa sijaitsevien ulkomaisessa omistuksessa olevien yritysten viennin määrä maakunnittain. Näiden yritysten merkitys Kiinan ulkomaankaupalle on huomattava: vuonna 2004 68 % maan ulkomaanviennistä tapahtui ulkomaisessa omistuksessa olevien yritysten kautta. Seuraavana vuonna sama osuus tippui 58 %:in, mutta vielä vuonna 2007 ulkomaisessa omistuksessa olevien yritysten osuus Kiinan ulkomaanviennistä oli 57 %. (Invest in China 2005, 2006b, 2007b & 2009b) (Liite 3.2)

7.1 Itä-Kiina

Itä-Kiinan maakuntien merkitys on suuri myös ulkomaankaupan arvossa mitattuna. Ulkomaisessa omistuksessa olevia yrityksiä on eniten Itä-Kiinassa, koska se avautui alueena suorille ulkomaisille investoinneille ennen muita alueita. Tämä painotus näkyy myös ulkomaisessa omistuksessa olevien yritysten viennin määrän jakaumassa maakunnittain. Vuonna 2007 ulkomaisessa omistuksessa olevien yritysten viennistä Itä-Kiinassa sijaitsevat yritykset kahmasivat yli 97 %:n osuuden.

7.1.1 Guangdong

Vuosina 2004 – 2007 ulkomaisessa omistuksessa olleet yritykset, jotka olivat sijoittuneet Guangdongin maakuntaan, harjoittivat arvoltaan suurinta ulkomaankauppaa. Ulkomaisessa omistuksessa olleet Guangdongilaiset yritykset veivät vuonna 2007 Kiinasta tuotteita yli 232 miljardin dollarin arvosta. Saman

vuoden koko Kiinan kaikkien toimijoiden ulkomaanviennistä tämä on yli 19 % ja ulkomaisessa omistuksessa olevien yritysten viennistä kolmannes. Tarkasteluajanjaksolla Guangdongin ulkomaisomisteisten yritysten harjoittama vienti kasvoi jokaisena vuotena lähes 20 % ja suurinta kasvu oli vuonna 2004 jolloin maakunnassa toimivien ulkomaisomisteisten yritysten vienti kasvoi yli 27 %. (Invest in China 2005, 2006b, 2007b & 2009b)

Guangdongin alueen merkittävyys selittyy sillä, että neljästä ensimmäisestä SEZ-alueesta kaksi sijaitsi maakunnassa. Aikaisemmin Portugalille ja Iso-Britannialle kuuluneiden Macaon ja Hong Kongin itsehallintoalueiden läheisyys on myös ollut tärkeä vaikuttava tekijä alueen kehitykselle. Hong Kong ja Macao ovat tällä hetkellä Kiinan kansantasavallan erityishallintoalueita ja huomattavasti manner-Kiinaa kehittyneempiä.

7.1.2 Shanghai ja sen lähialueet

Seuraavaksi merkittävin alue mitattuna ulkomaisomisteisten yritysten viennin arvossa on Shanghai ja sen ympäristö. Tämä alue sisältää Jiangsun ja Zhejiangin maakunnat sekä itse Shanghaiin kaupungin joka on yksi Kiinan itsehallinnollisista kaupungeista. Shanghai sijaitsee lähellä Jangtse-joen suuta, Jiangsun ja Zhejiangin maakuntien rajalla. (Invest in China 2005, 2006b, 2007b & 2009b)

Suurin ulkomaisomisteisten yritysten viennin määrä näistä kolmesta on Jiangsun maakunnalla, joka on tilastossa toisena heti Guangdongin jälkeen. Vuonna 2007 Jiangsun maakunnassa sijaitsevat ulkomaisomisteiset yritykset veivät tavaraa ulkomaille n. 155 miljardin dollarin arvosta. Vuosien 2004 – 2007 aikana Jiangsun kasvu on ollut vahvaa, maakunnan saavuttaessa joka vuosi yli 30 % kasvun. Vuonna 2004 kasvua ulkomaisomisteisten yritysten viennin määrässä oli yli 58 %. (Invest in China 2005, 2006b, 2007b & 2009b)

Shanghaissa toimivien ulkomaisomisteisten yritysten viennin arvo oli vuonna 2007 hieman alle 100 miljardia dollaria. Alueen kehitys on ollut tasaista ja

tarkasteluajanjaksolla joka vuonna ulkomaisomisteisten yritysten vienti on kasvanut yli 20 %. Vuonna 2004 kasvu oli jopa yli 60 %.

Näistä kolmesta alueesta pienimmän ulkomaisomisteisten yritysten viennin määrän omaa Zhejiangin maakunta. Maakunnan ulkomaisomisteisten yritysten viennin arvo oli vuonna 2007 hieman yli 47 miljardia dollaria. Vaikka Zhejiangin maakunnan merkitys on näistä kolmesta maakunnasta pienin, on se silti Kiinan mittakaavassa neljänneksi suurin maakunta, kun mitataan näiden yritysten viennin määrää. (Invest in China 2005, 2006b, 2007b & 2009b)

7.1.3 Muut itärannikon maakunnat, Beijing & Hainan

Guangdongin ja Shanghaiin alueen lisäksi vahvoja alueita ulkomaisomisteisten yritysten vientitilastojen valossa ovat kaksi erillishallinnollista kaupunkia Beijing ja Tianjin sekä muut itärannikon maakunnat: Shandong, Fujian, Liaoning ja Hebei. Itärannikolle kuuluu myös Hainanin maakunta, mutta sen merkitys Kiinan viennille ei ole yhtä suuri kuin muiden Itä-Kiinan maakuntien. Näistä alueista kaikki paitsi Beijing sijaitsevat rannikolla. Hainan on saari Kiinan etelärannikolla ja muodostaa tänään yhden suuren erikoistalousalueen. Beijing taas pääkaupunkina on huomattavan tärkeä ja Tianjinin merkitystä nostaa asema Beijingin ”satamakaupunkina”. Tianjin ja Beijing ovat vierekkäin Hebein maakunnan keskellä siten, että Tianjin on meren rannalla ja Beijing sijaitsee sisämaassa. (Invest in China 2005, 2006b, 2007b & 2009b)

Vuonna 2007 näiden alueiden ulkomaisomisteisten yritysten harjoittaman viennin määrä vaihteli Shandongin hieman yli 40 miljardista dollarista Hebein n. 6,5 miljardiin dollariin. Ainoa Itä-Kiinan maakunnista jonka ulkomaisomisteisten yritysten viennin määrä jää selkeästi jälkeen muista on Hainan, jossa toimivien tarkasteltavien yritysten viennin määrä vuonna 2007 oli 697 miljoonaa dollaria. Näiden yritysten viennin määrällä Hainan sijoittuu Kiinan sisäisessä vertailussa Keski-Kiinan ja Länsi-Kiinan puoliväliin, siis selkeästi muita Itä-Kiinan maakuntia heikommin. (Invest in China 2005, 2006b, 2007b & 2009b)

7.2 Keski-Kiina

Keski-Kiina on ulkomaisomisteisten yritysten viennin määrässä mitattuna Itä-Kiinaa jäljessä ja Länsi-Kiinaa edellä; aivan kuten on tilanne suorien ulkomaisten investointienkin suhteen. Vuodesta 2004 vuoteen 2007 kaikissa Keski-Kiinan maakunnissa näiden yritysten ulkomaanviennin määrä vähintään kaksinkertaistui. Osassa maakuntia kehitys oli tätä huomattavasti nopeampaa: Anhuin ja Henanin ulkomaisomisteisten yritysten viennin määrä lähes kolminkertaistui tällä ajanjaksolla. (Invest in China 2005, 2006b, 2007b & 2009b)

Vuonna 2007 Keski-Kiinan maakunnista Anhui (2,77 miljardia dollaria), Hubei (2,6 miljardia dollaria) ja Henan (2,16 miljardia dollaria) ovat vahvimpia mitattuna ulkomaisomisteisten yritysten ulkomaanviennin arvossa. Muiden Keski-Kiinan maakuntien, Jilinin, Hunanin, Jiangxin, Shanxin ja Heilongjiangin ulkomaisomisteisten yritysten viennin arvo on vuonna 2007 hieman pienempi. Näiden maakuntien tarkasteltavien yritysten viennin arvo vaihtelee Jilinin 1,43 miljardista dollarista Heilongjiangin 873 miljoonaan dollariin. (Invest in China 2005, 2006b, 2007b & 2009b)

Vuosina 2004 – 2007 Keski-Kiinan maakuntien ulkomaisomisteisten yritysten ulkomaanvienti kasvoi useimpien maakuntien osalta vähintään 20 %:n vuosivauhtia. Mukaan mahtuu myös muutamina vuosina tapahtuneita huomattavia muutoksia: Esimerkiksi Henanin ulkomaisomisteisten yritysten vienti kasvoi vuonna 2007 84.64 % ja vuonna 2006 90.03 %. Tällaiset muutokset ovat kuitenkin poikkeuksia, muuten kasvu alueella on tasaisen vahvaa. (Invest in China 2005, 2006b, 2007b & 2009b)

7.3 Länsi-Kiina

Länsi-Kiinaan tulee vuosittain vähemmän suorina ulkomaisia investointeja kuin muualle Kiinaan. Tämä näkyy myös Länsi-Kiinan ulkomaisomisteisten yritysten viennin määrässä, joka on yleisesti todella vähäistä. Länsi-Kiinan maakunnista

selkeästi suurimman ulkomaisomisteisten yritysten ulkomaanviennin omaa Sichuanin maakunta, jonka tarkasteltavat yritykset veivät vuonna 2007 ulkomaille 1,82 miljardin dollarin edestä. Sichuanin lukemat vastaavat lähes Keski-Kiinan parhaiten suorittavien maakuntien lukuja. Sichuanissa sijaitsevat ulkomaisomisteiset yritykset onnistuivat kasvattamaan vientinsä määrää välillä 2004 – 2007 yli kolminkertaiseksi. Sichuanin lisäksi Länsi-Kiinan parhaiten menestyviä maakuntia ovat etelässä oleva Guangxi ja Mongolian rajalla sijaitseva Sisä-Mongolia. Näistä maakunnista Sisä-Mongolia on onnistunut aikavälillä 2004 – 2007 kasvattamaan ulkomaisomisteisten yritysten viennin määränsä yli 4,6-kertaiseksi, 155 miljoonasta dollarista 724 miljoonaan dollariin. (Invest in China 2005, 2006b, 2007b & 2009b)

Muiden Länsi-Kiinan maakuntien ulkomaisomisteisten yritysten viennin määrät eivät ole suuria, mutta vaihtelevat merkittävästi. Viennin määrien pienestä volyymistä johtuen heilahtelut näkyvät välillä jopa negatiivisena kasvuna. Ulkomaisomisteisten yritysten määrässä verrattuna Länsi-Kiinan ja samalla koko Kiinan viimeisenä ovat vähemmistökansallisuuksien asuttamat köyhät maakunnat kuten Tibet, Qinghai, Ningxia ja Xinjiang. (Invest in China 2005, 2006b, 2007b & 2009b)

8. POHDINTAA

Suorien ulkomaisten investointien jakautumisen ja viennin tilastot ovat Kiinan hallituksen ylläpitämiltä Invest in China -internet-sivuilta sekä Kiinan tilastokeskuksen internet-sivuilta. Suorien ulkomaisten investointien kokonaisuudet on tarkistettu UNCTADin suorien ulkomaisten investointien -tietokannasta. Näitä suorien ulkomaisten investointien tilastoja Itä-, Keski- ja Länsi-Kiinan osalta tarkastellessa tulee huomata se, että näissä tilastoissa maakuntia ei ole jaettu yleisesti käytössä olevan tavan mukaan. Invest in Chinan tilastoissa on Sisä-Mongolian ja Guangxin maakunnat sijoitettu Länsi-Kiinaan, vaikka useissa lähteissä Sisä-Mongolia sijoitetaan osaksi Keski-Kiinaa ja Guangxi osaksi Itä-Kiinaa. Vuonna 2007 näiden maakuntien investointivirran yhteenlaskettu arvo oli 2,8 miljardia dollaria, joka vastaa yli 75 %:a koko Länsi-Kiinan investointivirran määrästä. Koko maahan suhteutettuna tämä ei aiheuta merkittäviä vääristymiä, mutta nostaa Länsi-Kiinaan tulevan investointivirran määrää huomattavasti. Tästä huolimatta tilasto antaa tarkastelun perusteeksi tarpeeksi selkeän kuvan investointien jakautumisesta.

Kattavia vuoden 2008 tilastoja ei ole Kiinasta saatavilla vielä, joten suurin osa työssä käytyistä tilastoista on sitä aikaisemmalta ajalta. Työssä käytettyjen tilastojen eroavaisuuksien aiheuttamat ristiriidat on pyritty minimoimaan valitsemalla tilastoista informaatio siten, että yhtä osa-aluetta tarkasteltaessa on käytetty vain yhtä lähdettä. Yleisesti luotettavaksi lähteeksi tunnustetun UNCTAD:n tilastoista on poimittu vuotuiset investointivirrat. Työssä käytettyjen kiinalaisten tilastojen tiedot on vahvistettu vertaamalla niitä UNCTADin tilastoihin.

9. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kappaleessa käydään läpi tärkeimpiä työssä esille nousseita asioita, sekä kootaan vastaukset tutkimuskysymyksiin.

Mitä kannustimia ja rajoituksia Kiinan viranomaiset asettavat suorille investoinneille?

Kiinan valtio asettaa erilaisia kannustimia ja rajoituksia suorien ulkomaisten investointien suhteen. Näillä toimilla on pyritty suuntaamaan investoinnit valtion haluamille sektoreille. Erilaisilla yhteisyrityssäännöksillä on haluttu tuoda kansainvälisten yritysten osaamista ja teknologiaa paikallisten osapuolten saataville. Kiinan talouden avautuessa suorille ulkomaisille investoinneille, perustettiin niitä varten erikoistalousalueita, joilla ulkomaisomisteiset yritykset pystyivät toimimaan. Näillä alueilla toimiville yrityksille voidaan myöntää erilaisia muodollisuusetuuksia, kuten helpotuksia tullikäytännöistä. Erikoistalousalueiden lisääntyessä niiden välinen kilpailu on voimistunut huomattavasti. Monikansallisten yritysten OLI-paradigman mukaan etsimät paikkaan sidotut edut muodostuvat osaltaan hallituksen toimien pohjalta. Alueellisen talouden kohentamisen toivossa paikalliset virkamiehet tarjoavat sääntöjen rajamailla olevia etuuksia yrityksille. Pyrkinessään mahdollisimman nopeaan investoinnin hyväksyntäaikaan, jotkut ulkomaiset investoijat muokkaavat projektiaan, jotta se kuuluisi paikallisen eikä valtiollisen hyväksynnän piiriin. Tämä voi hankaloittaa suhteita valtiollisiin viranomaisiin.

Miten investoinnit jakautuvat aloittain ja maantieteellisesti?

Työssä tarkasteltiin suorien ulkomaisten investointien jakautumista maantieteellisesti, lähtömaan mukaan, kohdesektoreittain sekä investointimuodon mukaan. Kiinan sisällä suuri osa suorista ulkomaisista investoinneista suuntautuu Itä-Kiinan alueelle ja erityisesti Kaakkois-Kiinaan. Kiinan talouden uudistaminen aloitettiin Itä-Kiinasta. Ensimmäiset kokeilut tehtiin kaakkoisrannikolla, josta uudistuksia siirrettiin Shanghaiin ympäristöön sekä pohjoiseen. Kaakkoisrannikolle investointeja on tullut erityisesti Hong Kongista, Macaosta ja

Taiwanista. Investointien suuntautuminen itärannikolle ja erityisesti Kaakkois-Kiinaan korostaa alueen taloudellista etumatkaa Kiinan muihin osiin. Keski- ja Länsi-Kiinan sijoittuneita suoria ulkomaisia investointeja tehdään kovin vähän verrattuna Itä-Kiinan vastaaviin määriin.

Suorien ulkomaisien investointien kokonaismäärästä suuri osa tulee Hong Kongista ja Taiwanista, joilla on etulyöntiasema Kiinaan investoivien tahojen joukossa, johtuen maantieteellisistä ja historiallisista seikoista. Kiinaan suoritettujen suorien ulkomaisten investointien määrästä, tuotantosektorille kohdistuneiden investointien osuus kaikista investoinneista on suurin. Suorien ulkomaisten investointien merkitys Kiinan ulkomaankaupalle on huomattava. Vuonna 2007 ulkomaisomisteisten yritysten osuus Kiinan kokonaisviennistä oli noin 57 %. Täysin ulkomaisomisteiset yritykset ja yhteisyritykset ovat yleisimpiä investointimuotoja.

Onko huomattavissa jotain merkittäviä muutoksia investointien painopisteissä?

Itä-Kiinan osuus on edelleen suuri suorien ulkomaisten investointien määrässä mitattuna, eikä huomattavia muutoksia ole näkyvissä. Kiinan viranomaiset ovat käynnistäneet erilaisia ohjelmia, joiden avulla Kiinan pohjois-osaa sekä Länsi-Kiinaa pyritään kehittämään, mutta näiden toimien vaikutukset eivät vielä ole näkyvissä tässä työssä käytetyissä tilastoissa. Investointikohteen mukaan luokiteltaessa tuotantosektorin osuus kokonaismäärästä on pienentynyt ja lähinnä kiinteistösektorin merkitys on kasvanut. Täysin ulkomaisomisteisten yritysten osuus on kasvanut samalla kun yhteisyritysten osuus kokonaismäärästä on laskenut. Tässä muutoksessa näkyy, että kansainvälisten toimijoiden tietämys Kiinan markkinoista on lisääntynyt.

LÄHTEET

Bradley, Frank. 2002. International marketing strategy 4th edition. Pearson education Ltd, 417 s. ISBN 0-273-65571-X,

CIA. [verkkojulkaisu] 2010. The world factbook: China. Saatavissa: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html> [viitattu 14.4.2010]

Dunning John H. & Lundan Sarianna M, 2008, Multinational enterprises and the global economy 2nd edition, Edward Elgar Publishing Ltd. ISBN 678 1 84720 122 5. 920s.

Hollensen Svend, 2007, Global Marketing, Pearson Education Ltd. ISBN 978-0-273-70678-6, 714 s.

Huotari, Tauno-Olavi & Seppälä, Pertti. 2005. Kiinan kulttuuri. Helsinki: Otava, 592 s. ISBN 951-1-15943-7

Invest in China. [verkkojulkaisu] 2005. Statistics of FIEs by Province and Municipality in 2005. Saatavissa: http://fdi.gov.cn/pub/FDI_EN/Statistics/AnnualStatisticsData/AnnualFDIData/FDStatistics,2004/t20060514_35928.htm [viitattu: 9.4.2010]

Invest in China. [verkkojulkaisu] 2006a. FDI Utilized by East, Central and West Parts of China in 2005. Saatavissa: http://www.fdi.gov.cn/pub/FDI_EN/Statistics/AnnualStatisticsData/AnnualFDIData/FDStatistics2005/t20060906_61407.htm [viitattu: 9.4.2010]

Invest in China. [verkkojulkaisu] 2006b. Statistics of FIEs by Province and Municipality in 2005. Saatavissa: http://fdi.gov.cn/pub/FDI_EN/Statistics/AnnualStatisticsData/AnnualFDIData/FDStatistics2005/t20060906_61448.htm [viitattu: 12.4.]

Invest in China. [verkkojulkaisu] 2007a. FDI Utilized by East, Central and West Parts of China in 2006. Saatavissa:
http://www.fdi.gov.cn/pub/FDI_EN/Statistics/AnnualStatisticsData/AnnualFDIData/FDIStatistics,2006/t20070930_85397.htm [viitattu: 9.4.2010]

Invest in China. [verkkojulkaisu] 2007b. Statistics of FIEs by Province and Municipality in 2006. Saatavissa:
http://fdi.gov.cn/pub/FDI_EN/Statistics/AnnualStatisticsData/AnnualFDIData/FDIStatistics,2006/t20071008_85476.htm [viitattu: 12.4.]

Invest in China. [verkkojulkaisu] 2009a. FDI Utilized by East, Central and West Parts of China in 2007. Saatavissa:
http://www.fdi.gov.cn/pub/FDI_EN/Statistics/AnnualStatisticsData/AnnualFDIData/FDIStatistics,2007/t20090417_104755.htm [viitattu: 9.4.2010]

Invest in China. [verkkojulkaisu] 2009b. Statistics of FIEs by Province and Municipality in 2007. Saatavissa:
http://fdi.gov.cn/pub/FDI_EN/Statistics/AnnualStatisticsData/AnnualFDIData/FDIStatistics,2007/t20090417_104728.htm [viitattu: 12.4.]

Invest in China. [verkkojulkaisu] 2009c. Top 15 Investors in China as of 2007. Saatavissa:
http://fdi.gov.cn/pub/FDI_EN/Statistics/AnnualStatisticsData/AnnualFDIData/FDIStatistics,2007/t20090417_104763.htm [viitattu: 12.4.]

International monetary fund. [verkkojulkaisu] 2009. World economic outlook database. Saatavissa:
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/weodata/index.aspx> [viitattu: 9.4.2010]

Kaulo Jani. 2005. Establishment of a Foreign-investment Enterprise in the People's Republic of China. Multikustannus. ISBN: 952-468-070-X

Luostarinen, Reijo & Lawrence Welch. 1993. International Business operations. 273 s. ISBN 951-702-491-6

National Bureau of Statistics of China. [verkkojulkaisu] 2004a. Amount of Foreign Investment by Form. Saatavissa:

<http://www.stats.gov.cn/english/statisticaldata/yearlydata/> [viitattu: 12.4.]

National Bureau of Statistics of China. [verkkojulkaisu] 2004b. Foreign Direct Investment Actually Utilized by Sector. Saatavissa:

<http://www.stats.gov.cn/english/statisticaldata/yearlydata/yb2004-e/html/R1818ae.htm> [viitattu: 12.4.]

National Bureau of Statistics of China. [verkkojulkaisu] 2005a. Amount of Foreign Investment by Form. Saatavissa:

<http://www.stats.gov.cn/english/statisticaldata/yearlydata/> [viitattu: 12.4.]

National Bureau of Statistics of China. [verkkojulkaisu] 2005b. Foreign Direct Investment by Sector (2004). Saatavissa:

<http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2005/html/R1817e.htm> [viitattu: 12.4.]

National Bureau of Statistics of China. [verkkojulkaisu] 2006a. Amount of Foreign Investment by Form. Saatavissa:

<http://www.stats.gov.cn/english/statisticaldata/yearlydata/> [viitattu: 12.4.]

National Bureau of Statistics of China. [verkkojulkaisu] 2006b. Foreign Direct Investment by Sector (2005). Saatavissa:

<http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2006/html/R1817e.htm> [viitattu: 12.4.]

National Bureau of Statistics of China. [verkkojulkaisu] 2007a. Amount of Foreign Investment by Form. Saatavissa:

<http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2007/html/R1816e.htm> [viitattu: 12.4.]

National Bureau of Statistics of China. [verkkojulkaisu] 2007b. Foreign Direct Investment by Sector (2006). Saatavissa:

<http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2007/html/R1817e.htm> [viitattu: 12.4.]

National Bureau of Statistics of China. [verkkojulkaisu] 2008a. Amount of Foreign Investment by Form. Saatavissa:

<http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2008/html/R1716e.htm> [viitattu: 12.4.]

National Bureau of Statistics of China. [verkkojulkaisu] 2008b. Foreign Direct Investment by Sector (2007). Saatavissa:

<http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2008/html/R1717e.htm> [viitattu: 12.4.]

Nojonen, Matti. 2005. Kiinan talousuudistukset ja uudet haasteet. Teoksessa: Kiinan yhteiskunta muutoksessa, toim. Asikainen R & Vuori J. Helsinki, Gaudeamus, 295 s. ISBN 951-662-944-X

OECD, 2009, GLOSSARY OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT TERMS AND DEFINITIONS, saatavilla: <http://www.oecd.org/dataoecd/56/1/2487495.pdf> [viitattu: 9.4.2010]

Tiusanen Tauno. 2009. International Business Methods. Lecture handouts, 97s.

UNCTAD. 2002a. [verkkojulkaisu] Foreign Direct Investment (FDI). Saatavissa:

<http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=3146&lang=1> [viitattu: 9.4.2010]

UNCTAD. 2002b. [verkkojulkaisu] FDI Flows. Saatavissa:

<http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=3165&lang=1> [viitattu: 9.4.2010]

UNCTAD. 2002c. [verkkojulkaisu] FDI Stock. Saatavissa:

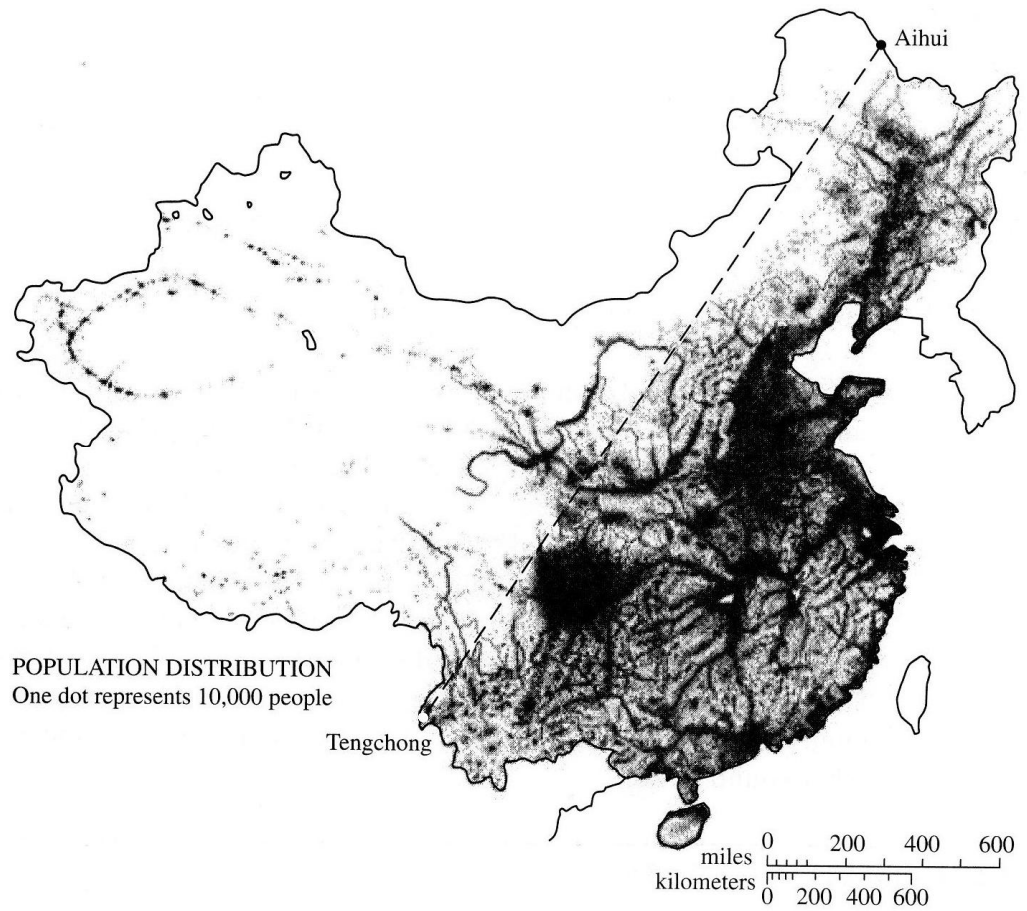
<http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=3169&lang=1> [viitattu: 9.4.2010]

UNCTAD. [verkkojulkaisu] 2010. FDI On-line. Saatavissa:

<http://stats.unctad.org/fdi> [viitattu: 9.4.2010]

Liite 1. Tengchong – Aihui –linja. (Naughton B., s. 19)

Liite 2. Kiinan maakunnat ja erillishallinnolliset alueet. (Naughton B., s. 23)

Liite 3.1 Ulkomaisomisteisten yritysten viennin arvo maakunnittain 2004 - 2007.
(Invest in China 2005, 2006a, 2007a & 2009a)

	2004	2005	2006	2007
Itä-Kiina				
Guangdong	121,7	154,6	193,9	232,2
Jiangsu	65,2	94,2	123,6	155,6
Shanghai	49,5	61,6	75,9	97,8
Zhejiang	19,7	27,2	38	47,2
Shandong	18,3	23,7	30,8	40,3
Tianjin	17,1	22	26,8	29
Fujian	18,4	21,8	24,6	28,3
Beijing	73,6	11,9	16,6	21,7
Liaoning	10,9	13,3	15	17,7
Hebei	2,66	3,45	4,51	6,6
Hainan	0,35	0,4	0,48	0,7
Keski-Kiina				
Anhui	0,96	1,5	2,1	2,8
Hubei	0,99	1,29	2,03	2,6
Henan	0,7	0,84	1,22	2,2
Jilin	0,51	0,68	1,1	1,4
Hunan	0,5	0,64	0,86	1,1
Jiangxi	0,53	0,64	0,81	1,03
Shanxi	0,52	0,52	0,67	0,9
Heilongjiang	0,38	0,48	0,64	0,87
Länsi-Kiina				
Sichuan	0,55	0,68	1,17	1,8
Sisä-Mongolia	0,16	0,42	0,48	0,72

Guangxi	0,5	0,64	0,72	0,95
Chongqing	0,22	0,36	0,48	0,52
Shaanxi	0,23	0,32	0,4	0,47
Yunnan	0,21	0,24	0,3	0,39
Gansu	0,13	0,19	0,21	0,23
Guizhou	0,19	0,15	0,14	0,22
Xinjiang	0,11	0,14	0,13	0,17
Ningxia	0,091	0,11	0,12	0,16
Qinghai	0,004	0,013	0,01	0,016
Tiibet	0,002	0,002	0	0,001
yhteensä	404,9	444,01	563,8	695,65

Liite 3.2 Kiinan ulkomaanvientiin liittyviä lukuja. (Invest in China 2005, 2006a, 2007a & 2009a) (National Bureau of Statistics of China, 2008c)

	2004	2005	2006	2007
Ulkomaisomisteisten yritysten vienti	404,9	444,005	563,78	695,65
Koko Kiinan vienti	593,3	761,2	969	1217,8
Ulkomaisomisteisten yritysten osuus viennistä	68,24 %	58,33 %	58,18 %	57,12 %

Liite 4. Investointien jakautuminen sektoreittain, 2004 – 2007. (National Bureau of Statistics of China 2004a, 2005a, 2006a, 2007a & 2008a)

	2004	2005	2006	2007	Keski-arvo
Tuotanto	70,95 %	70,37 %	63,59 %	54,66 %	64,89 %
Kiinteistö	9,81 %	8,98 %	13,06 %	22,86 %	13,68 %
Sähkö, kaasu ja vesi	1,87 %	2,31 %	2,03 %	1,43 %	1,91 %
Logistiikka	2,10 %	3,00 %	3,15 %	2,68 %	2,73 %
Leasing ja yrityspalvelut	4,66 %	6,21 %	6,70 %	5,38 %	5,74 %
Jälleenmyynti	1,22 %	1,72 %	2,84 %	3,58 %	2,34 %
Muut	9,38 %	7,40 %	8,63 %	9,42 %	8,71 %

Liite 5. Investointien jakautuminen tyyppin mukaan, 2003 – 2007. (National Bureau of Statistics of China 2004b, 2005b, 2006b, 2007b & 2008b)

	2003	2004	2005	2006	2007
Yhteisyritys	27,70 %	25,63 %	22,90 %	21,44 %	19,91 %
Yhteistyösopimus	6,90 %	4,87 %	2,87 %	2,89 %	1,81 %
Täysin ulkomaisomisteinen yritys	60,07 %	62,91 %	67,33 %	69,00 %	73,10 %
Muu	5,33 %	6,60 %	6,89 %	6,68 %	5,19 %

Liite 6. Suorien ulkomaisten investointien vuotuiset määrät. Miljoonaa USD.
(UNCTAD)

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
40 715	46 878	52 743	53 505	60 630	72 406	72 715	83 521	108 312